करून आंबियाची झाडें मोकदमाच्या पासोडींत लाऊन माल जप्त जाला आहे, तरी तुम्ही त्यास चार गोष्टी सांगोन आंबियांची मनाई करविली पाहिजे. कदाचित राजेश्री च्या कानावर घालणें जालें तर घालून कार्य केलें पाहिजे. मौजे भोसरी व मौजे थेऊरचा मार सर्व तुम्हांस श्रुत आहेच, अभिमान धरून गांव सुरळीत होत तो अर्थ केला पाहिजे. सविस्तर वर्तमान नानाजी महादेव मुखवचनें सांगता कळों येईल. विशेष काय लिहीणें.

A request is made to Vaidya brothers to use his influence at the Shahu Darbar and see that there will be no obstruction to the enjoyment of the mango trees planted at Man & Ambi.

शक १६६७

No. 3] श्रीशंकर सन १७४५

राजश्री भवानजी बांभले

गोसावी यासि.

दा। अखंडित लक्ष्मी आलंकृत राजमान्य श्वो. बाळंभट व विश्वनाथभट वैद्य आसीर्वाद. उपरी तुम्हांकडील कागदपत्र येऊन बहुत दिवस वर्तमान कळों येत नाहीं, तरी ऐसें न करणें. सदैव आपणाकडील कुशळ वृत लेखन करीत जाणें. यानंतर राजश्री तुळाजीबावा आंगरे यासी पत्र पाठविलें आहे. हें पत्र जयगडास रवाना करणें. तेथून विजयदुर्गास रा करितील कळलें पाहिजे. बहुत काय लिहिणें हे आसीर्वाद.

Vaidya brothers ask Bhawanji Bhambale to send to Jayagad a letter written to Tulaji Angre. The officers will send it to Vijayadurg.

आमची तुम्हासची आहे. आम्ही तो शरीर भोगानें पिडलों आहों. आण प्रसंगीं तुम्ही आहात. हरयेक आम्हांकरितां तुम्हांस सोसावे लागते. यास्तव सुभअसुभ पत्रीं लिा आहात. यांत आपण तुम्हांस मात्र लेहावें कीं, सर्वस्वें वोढा सोसिना याजबा दिवसांच फेरही आपले आहेत. तदनुरूप सर्वास बुधी सुचली आणि त्या सारिखेच कर्म घडोन आलें आहे. त्यास तुम्ही प्रसंगीं आहात. मोहिमेचें काम. आम्ही तो प्रसंगीं नाहीं. चिरंजीव तिकडे. आपणापासीं सरंजाम रावतांचा अथवा खर्चाचा. येक रुपये आहे नाहीं, हें कुली वर्तमान रा बाबूराउ रघुनाथ यांणीं निवेदन केलें असेल. आण आवांतर परभारेंही वर्तमान येकिला असेल. तेथील प्रसंगचा भरवसा जाणोन तुम्हापासीं मारानिलें रवाना केलें, ते खर्चाची बेजमी न जाली आणि चिरंजीव सरलष्कर यांणीं दोनच्यार पत्रें पाठविलीं कीं, बाबूराव यांसि दरबारास पाटवून देणें. सांप्रत पत्रें लस्करचीं आलीं तेही पा आहेत, तर जव जाणाल तव मोहिमेचा अर्ज करून राहविली पाहिजे, सरंजाम येकरूप नाहीं. तुम्हांपासी पो. ते मागोन तुम्हांस त्याच्या खर्चवेचाचे बेजमी करणें लेहावी. ऐसी आपणावर संकटें आहेत, तरी नहक फेरी पडेत ते गोष्टी न केली पाहिजे. चिरंजीव प्रसंगास ये तोपावेतों दरबारचा रंग व आमचा रंग सर्व प्रकारें राखिला पो. दिवसांच्या फेरा सारखे साहेभूत न होणें. सरंजाम मोहिमेचा. येक रूपये नाहीं. पाचासातानसी गेलीया भरम राहात नाहीं. यास्तव अवज्ञा लिहिली आहे. तुम्ही खोलून पत्रें लिा आहेत. आपण आण येथें राहावे; परंतु भोगास आलें आहे. यास तुम्ही काय कराल. आमचा भोग. तु (म्हा) सांसर्गीक मंडलीस सोमावासा जाला. जववरी जाणाल तव मोहीम मना केली पाहिजे. हलीं तुम्हांपासीं रा बाबूराव व माहीश्वर आहेत त्यांचें भक्षावयाचें मानासिक, तरी तुम्ही त्यास खर्चावया देणें. यांस उपवासी मरो न देणें. जैसें कळेल तैसें गवलकोटची मोहीम मना करणें. बहुत काये लिा छ १ मोहरम हे विनंती.

Pratapji Somavansi writes to Vaidya brothers the circumstances unfavourable to conduct the invasion of Govalcot and requests to try that it is postponed.

No. 6] | श्री | ४ मोहरम
तुळोजीचा शिक्का व मोर्तब | | माघ शु. ६, १६६६
पद्मदल दुरेघी | | जानेवारी २७, १७४५

राजश्री **बाळाजी रघुनाथ** गोसावी यांसी

दाा अखंडीतलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो **तुळाजी आंगरे** सरखेल रामराम उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष **अजणवेलीस** मोर्चे बंदी केली होती, त्यास माघ शुध्द सौम्यवारीं आरमारावरीं खासा चढोन व खुसकीनें जमावसहवर्तमान हला करून दोन तास दिवसा किला फुते केला हें तुम्हांस कळावें म्हणून लिहिलें असे. **अजणवेली** फुते (फत्ते) केली हे वर्तमान **गोवलकोटास** कळलियावरी **सिदी याकूद** गोवलकोटीं होता, तो दाहा लोकानिसी पळोन गेला. मागें कोटांतील लोक होते, त्यांणीं **चिपलुणकर** गडीमध्यें होते त्यांसी मायावी विचार सांगोन त्याचे निशाण व लोक व बंदरें कांहीं घेतले होते. आमचे आमदार लोक **गोवलकोटास** रवाना केले त्याहीं एक भला माणूस पाठविला कीं तुम्ही (नि) शाण चढविलें, बरें उत्तम केलें. त्यास दोनशे माणस आमचे वर घेणें म्हणून सांगोन पाठविलें. त्यांणीं वरून हाक मारून सांगीतलें कीं, तुम्ही किल्याखालीं न येणें आणि वरून× भांडीयांची मारगिरी व बंदुखांचा मार आमचे लोकांवरी केला, त्याणें आमचे लोक दाहापाच जखमी होतांच हला + + दोन प्रहरा करून लोक तेरा चौदाशे माणस होते ते पाणी भरवण केलें. भृगुवारीं गोवलकोटही दोनप्रहरा फत्ते केला हें संतोषाचें वर्तमान तुम्हास कळावें म्हणून लिहिलें आहे. तुम्ही आमचे दरबारीं आहा. तरी दरबारचें वर्तमान वरचेवरी लिहोन पाठवीत असिलें पाहिजे. येविसीं बहुत काय लिहिणें. लोभ असो दिल्हा पाहिजे.

गा छ ४ माहे मोहरम [लेखन सीमा]

The capture of Govalcoat and Anjanval is communicated by Tulaji Angre to Balambhat Vaidya.

×भांडें=तोफ. दामले रुजु खू. सु। १३

No. 7] श्री माघ शु. ११,१६६६
फे. १, १७४५

श्रीमंत राजश्री बाळंभट व विश्वनाथभट
वैद्य स्वामीचे सेवेसी

पोष्ये **नारो** अनंत कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम ता। माघ सुध येकादसी शुक्रवार पावेतों मुकाम कर्यात **भुगांव** प्रांत **देवगड**. जाणून स्वकीये लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे. वि॥ तिमाजी जासूद याजबा। कर्यात **भूगांव** पैकीं रुपये १००० येका हजाराची राजश्री **रामाजी नाईक काले** यांचे दुकानची हुंडी करून पाठविली आहे. येऊन पोहोचेल. हजार रु॥चे हुंडीस हुंडणाळ व बटा रु॥ १४० येकसे चाळीस पडले. कळलें पाहिजे. कर्यात मारचे गुदस्तची जमाबंदी रा। **मल्हारराम** यांनीं स्वामीजवळ सांगितली कीं, साडे नवहजार, त्यास येथें चवकसी करितां यैन जमाबंदी पांच हजार व पटिया अडीच हजार येकून साडेसात हजारचा गुदस्ता आकार आहे. त्यास स्वतानिकाची तकसीम वजा होऊन उरला यैवज **मल्हारराम** यानीं नेला. सालमजकूर आकार म्हणावा तरी दोन गाव अगदीं खराब पडले आहेत. दहागाव लागले आहेत. त्यास गांवांत निमे किर्दी आहे. तीन चार हजार रु॥ वसुल जाहाला. त्यास बारासे रुपये पटिया जाहाल्या. राजश्री **रघोजी** बाबांनीं **नजरपटी** म्हणून साडेसातशे रुपये घेतले. स्वतानिकांनीं साडेचारशे घेतले. बाकी हिशाप्रों जिकडील तिकडे वसूल जाहाला. पुढें जमाबंदी होणें असे. श्रीमंत राजश्री **रघूजीबाबा वणीचे** ठाणीयासीं झुंजत आहेत. ठाणें **चांदेयापासून** येकमजल पुढें आहे. आम्ही श्रीमंताकडे आज स्वार होऊन गेलों. तेथें गेलेयावरी वराताचा मजकूर करून व **नजरपटी** घेतली आहे त्याचीही विनंती करून पाहो, अर्ज ऐकिला तर उतमच जाहाले. नाहींतर दर्शन घेऊन येऊं. वराता या प्रांतें पेशजी घेऊन दिल्हत होत्यात, ते मामलेदारांनीं तमाम माघारिया टाकिल्या. याजकरितां श्रीमंतापावेतों जातों. कळलें पाहिजे. **गिरमाजी सिंदा** व **चिंतोबा** व उंट यैसें **कृष्णाजी बामन**

याजबा निरमळप्रांतें सुखरूप आहेत. कृष्णाजी पंत याजमागें वैकिया-कारितां विठ्ठलपन्त गेला आहे. संकराजी पंत निर्मलेस पैसेयाबा गेला आहे. घोडी भुगांवीं ठेवणें, म्हणून पेसजी लिहीलेत होतेत. त्यास आम्हां-जवळ गंगीचा सिंगा व तटू व अधरी निली घोडी व सिं[ग]रूं आहे त्यांस येथें काय ठेवावी आणि बा कोणती आणावी तें लिहोन पाठविले पाहिजे त्या प्रों वर्तणूक करून. तिमाजी फिरोन माघारी आला म्हणजे आम्हीं स्वार होऊन देशास येऊं. घोडी या प्रां(ता)स ठेवावी तर येथील कांहीं भरवसा पुरत नाहीं. यात स्वामीचे आज्ञा होईल त्याप्रों वर्तणूक करून. कानो-कडील कागदपत्र आला असिला तर तिमाजी बा पाठविला पाहिजे. कोकणांत घरीं खर्चवेचाचा परामृष घेतला पाहिजे. बहुत काय लिहीणें. लोभ असो दिल्हा पाहिजे. हे विनंती.

Naro Ananat Gadre writes to Vaidya brothers that Nazarpatti was taken by Raghuji Bhosle from the village of Bhugaon The states had also levied Najarana. Raghuji was fightingat Vani which is beyond Chanda.

No. 8] श्री+रामचंद्र माघ १७६६
फ. १७४५

सकलगुण परिपूर्ण राजमान्य राजश्री
बाळंभट व राजश्री विश्वनाथभट वैद्य
स्वामी गोसावी यासि.

पोष्य भववंतराऊ रामचंद्र कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीये लेखन करीत गेलें पाहिजे. विशेष तुम्ही सुभानजी साळोखा याजबा पत्र पाठविलें तें पावलें. लिहिलें वर्तमान कळों आलें. पालखीच्या दांडी विसीं लिहिलें होतें त्यावरून हालीं पाल-खीची दांडी पाठविली आहे. घेऊन पावलियाचें उतर पाठविलें पाहिजे. राजकी वर्तमान त्या प्रांतीचें सविस्तर लिहिलें पाहिजे. कोल्हापूरचे राजे,

धणी व सौभाग्यवती बाईसाहेब तेथें आली आहेत. रा आर्जोजीयादव सर्व राज्यभारी संनिध आहेत. पुढें काय मनसबा विचार होत आहे. कागल घ्यावें, राजश्री राणोजी घोरपडे व आमचा अपाय करावे, चिकोडीकरास शह द्यावा हा मनोदय बाईसाहेबांचा व यादवांचा आहे. राजश्री गंगाधर पंत प्रतिनिधी यांची उभारणी होऊन मागती उपमर्द केला. चहूकडे फजीती केली. पुढें आम्ही लोकीं काय करावें ? सरकारकुनाच्या इजती व आब बाकीस राहिले नाही. राजश्री श्रीपतिराव हुजूर दरबारास फडास आले असतील. काय विचार होईल तो कळेल. राजश्री तुळाजी आंग्रे यांणीं अंजणवेली व गोवळकोट फितुरानें घेतला. माहाराजांचें पुण्य करून येश आलें. सर्वांचे गर्व परिहार जाले. पुढें काय विचार होईल तो पाहावा. पेसजी लिहिल्या प्रमाणें राजपत्रें करून पाठवणें. तुमचे भेटीचा हेत आहे. भेट होईल तो सुदीन. + बहुत काय लिहिणें आमचा वृधापकाळ जाला. येकवेळ महाराजांचे व तुमची सर्वांची भेट घेऊन चिरंजीव मुलें हातीं देऊन देवदेव करीत बसावें. श्री यात्रेस जावें हा मनोदय आहे. राज्यांत परीक्षा नाहीं, बद मनसुबी; न्यायनिति बुडाली, कदीमी पाया राज्यातील मोडला; ब्राह्मण व मराठे मोडले ; अंधकार पडिला. बेदाद जाली ; काल महिमा ; कलीधर्म ऐसा जाला, येकवर्ण होत चालिले; याच काळीं कलयुगाचा अन्त आला ऐसें दिसतें. स्वधर्म बुडाले, सीमा जाली, आम्ही लोकीं देशांत जावें. ऐसें जालें. आम्हा लोकाचा यावा ईश्वर करील. तुम्ही आपले वडिलांचे व आपले ईमान शफत जतन करणें सारथ्य करून हें घर जतन करणें. कृपा करावी हे विनंती. पर हुजुर.

Bhagwantrao Amayta describes the political troubles at Kolhapur created by the King, the queen and Arjoji Yadav

---

+ मधील मजकूर लेखकाच्या हातचा

No. 9] श्री पौष शुद्ध १४, १७६६
जा. ६, १७४५

श्रीमंत राजश्री **बाळंभट बाबा** व तथा
राजश्री **विश्वनाथ बाबा** स्वामींचे सेवेसी

आज्ञाधारक **संकराजी कानो** साष्टांग नमस्कार विनंति उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीयें लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे. विशे (ष) आम्हांकडील वर्तमान ता पौष्य शुध चतुर्दसी **मुा भुगाव,** स्वामीचे आसीर्वादे करून येथास्थित असे. यानंतर या प्रांतीचें वर्तमान राजश्री **नानांनीं** लिहिलें आहे त्याजवरून विदित होईल. दुसरे गुदस्तां **भिक पाटील** भुगावचे रुपये साडे आठ हजार देत होता, ते स्वामीनीं चित न घातलें आणि **झुलाजीचे** हवाले केले. त्यांनीं आपले मतें जमाबंदी सा. सा हजार केली आणि रयेत हैराण केली. मनमानें सारिखें काम केलें. स्वामीनीं देशमुखी दिली जे, परगणा सवाई भरून देतों, म्हणोन दिली. त्यास परगणा तो यंदा वसत नाहीं. **श्रीमंती** यंदा देशमुखाचे गाव इनाम होते ते खालसा केले. देशमुखावरी इतराजी आहे, स्वामीस अगत्य असेल तरी, रयतेचे व आपल्या रुपयाचे, तर देशमुखी व देशमुखाचा गाव इनाम, येसें सरकारांत ठेविले पाहिजे. हजार रुपयाची प्राप्तमध्येंच कां जाते? स्वामी जिकडे वळतील तिकडे हत्ती देतील; परंतु कामाचा गैरकामाचा पाहत नाहीं. स्वामी या प्रांतास येते तर हकीकत स्वामीस विदित होती. आतां जे **झुलाजी** करील तें प्रमाण. **ठाकरिणीचें** वर्तमान तीनसे रुपये दांड केला आणि सर्वस्व लुटून आपले घरांत घातलें. येके कवडीचें वित ठेविलें नाहीं. वेळेचें अंन भक्षावयास नाहीं. घरांतून बाहेर घातली. दुसरे जागा राहिली आहे. ना स्वामीचे घरीं. नाहीं मध्येंच चोर खातेत. तिचे मागील कागदपत्र जुने कारकीर्दीचे होते तेही नेले. या रीतीची तिची अवस्था केली. पाटिलकी सरकारची म्हणोन **ठाकरिणीचे** बाईल सरंसाल्ये कुल सामान घेऊन सेती केली. सरकारची पाटीलकी आहे म्हणोन इस्तमालेत केली. पैदास्त कसब्यामध्यें होती ते पाटलाकडे जाती. **नानांनीं** पाटीलकी

झुलाजीस दिली. त्यामुळें पैदास्त गेली. आतां पत्रीं कोठवरी ल्याहावें ! पाटिल्की व देशमुखी रुपये येक हजार प्राप्त स्वामीची जाती याकारितां देशमुखी व पाटीलकी यैसी सरकारांत ठेऊन अमल माझ्या नांवें सनद करून पाठविलीयानें हारसेन सेत इस्तमालेत होईल आणि खावंदाचे घरास रुका जातो या गोष्टीस येक दोन मातबर गृहस्थ आहेत. स्वामी म्हणतील जे, आज पावेतों झुलाजीची गोष्ट सांगत होतास आणि आतां कैसें लिहिलें ? तरी आजपावेतों दुरून सहवास होता. आतां गावांत आठ महिने कबिला सुधा आलों. तमाम हकीकत मनास आणली. या रीतीची आहे. कितेक प्रकारचें कर्म आहे, कोठेंवरी ल्याहावें. जर स्वामीच्या चितास येईल तर लिहिल्याप्रमाणें आपण या प्रांतास येत तोवरी आमच्या नावें सनद देशमुखी व पाटीलकी पा. साल मजकूरचा वसूल घेतला असेल तो फिरोन देणें, यैसी सनद पाठविली पाहिजे. स्वामी झुलाजीची मुवत धरितील तर श्रीमंतांचा कारभार स्वामीस विदित आहे. या प्रतीची दिली वतनें जप्त केली. या करितां माझा कांहीं इतला आसल्यानें स्वामीचा रुपया जाऊ न पावे, हें स्वामीस बहुत विदितच आहे. मी स्वामीचा बरा वाईट बहुता दिवसाचा चाकर आहे. लोणहराम नाहीं. या लोकांनीं आपले दाखविले तरी याच प्रांतीं राहतील आणि आम्ही पायापासीं येऊन हे गोष्ट स्वामीच्या चितीं न ये तरी परिणामीं विदित होईल. गुदस्ताचे रुा सातसे येणें त्याची वाट अद्याप नाहीं. जर चितास येईल तर आमच्या नावचें पत्र ल्याहावें जे, झुलाजी कडील रु. सातसे व्याजसुद्धां पत्रदरशनीं घेऊन हुंडी करून पाठविणें, व येक पत्र नानास, यैसें लिहल्यानें काम होईल. यंदा या प्रांतीं खराबी आहे. श्रीमंत चांच्यामुळें बहुतांस कष्टी करील. झुलाजीपासीं कांहीं मागतात म्हणोन आइकिलें. यास्तव आपला रुपया घेतला पाहिजे. स्वामीच्या साहेबींत झुलाजी गबर जाला, तो परस्परें विदित होईल. पत्राचा मजकूर ध्यानांत आणून लिहिल्याप्रमाणें पत्रें आलीं तर बेमुर्वत रुपये स्वामीच्या घरास

घेतील. मनास न ये तर आमचा तंटा नेमला पाहिजे. नादूनें मारितील. बहुत ल्याहावें तर स्वामी सूज्ञ आहेत. हे विज्ञाप्ति.

इस्तमालत=लावणी; इतला=संबंध काम; लोणहराम–निमकहराम; साहेबी–मोठेपणा.

Letter by Shankaraji Kano, Clerk of the Vaidyas from Bhugaon, near Nagpur, to VishvanathBhat at Wai explaining the difficulties of managing the Deshmukhi of the village & advising not to relie on Zulajipant.

No.10] श्री २० मोहरम

रघूजीचा शिक्का व माघ वद्य ८।१६६६

मोर्तब अष्टकोनी दुरेघी फेब्रुवारी १२, १७४५

राजश्री आपाजी जिवाजी सुभेदार

प्रां देवगड गोसावि यांसी

छ अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य श्री रघोजी भोसले सेनासाहेबसुभा दंडवत सुा खमस अर्बैन मया व अल्फ राजश्री विसाजी रघुनाथ वकील यांची वरात दरबार खर्चाबाबत दोन हजार रुपये पेसजी देविले आहेत त्यांस अद्यापि पावले नाहींत म्हणोन विदित जाहालें तरी मारनिलेचे वराते प्रांा ऐवज माडियानिसी पावता करणें. जाणिजे २० माहे मोहरम × बहुत काय लिहिणें. मोर्तब सुद

× पुढील रघुजीचें अक्षर

Raghuji asks Apaji Jivaji Subhedar or Deogad to pay without delay Vishwanath Bhat Rs. 2000 as Darbar expenses.

No. 11] श्री माघ व. ११।१६६६

फे. १५।१७४५

राजश्री विश्वनाथभट वैद्य स्वामीचे सेवेसी.

सेवक हरी रघुनाथ जोग सां नमस्कार विनंति. येथील कुषल ताा माघ वद्य एकादशी पावेतों मुा लस्कर प्रांत चांदों नजीक वैरागड जाणोन स्वकीये कुषल लिहीत असिलें पाहिजे. यानंतर बहुत

दिवस स्वामीकडील कुषलार्थ कळो येत नाहीं. तरी सविस्तर लिहिलें पाहिजे. विशेष. राजश्री नारोपंत व गोपाळपंत व संकराजी कान्हो व विठल आणाजी लस्करामध्यें आले. श्रीमंतास भेटले. कर्यातभुगाव व राहाटगाव मवाड व दरबार खर्चाच्या ताकिदा घेतल्या. भुगाव (येथें घाल) मेळ करणारांहीं बहुत केली होती. त्यास त्याही त्यांचे गोष्टीमध्यें चित घातलें नाहीं. पेसजी प्रों करार करून दिल्हे आहे. वरकड सविस्तर रा नारोपंत लिहितील, त्याजवरून कळो येईल. आम्ही श्रीमंता समागमें बंगाले प्रांतास जावयासी स्वार होऊन गेलों. कोकणामध्यें तीर्थरूप राजश्री बावा व मुलें माणसें आहेत, त्यांचा हरयेक प्रकारें सांभाळ करीत असिले पाहिजे. खर्चावयासी रुपये संभर पाठऊन दिल्हे पाहिजेत. श्रीमंतांही सांगितलें आहे कीं, इकडील रुपये वसूल होतील. ते वरच्यावरी सानोरयासी रवाना करीत जाणें, ऐसें रा नारोपंताचे रुबरून सांगितलें आहे. आम्ही बंगाले प्रांताहोन फिरोन छावणीस आलों म्हणजे तुम्हांस पत्र पाठऊं आणि तुम्ही स्वार होऊन नागपुरास आलें पाहिजे. विस्तार ल्याहावा तरी स्वामी सर्वज्ञ आहेत. बहुत काये लिहिणें. कृपालोभ अभिवृद्धीतें पाववीजे. हे विनंति.

समस्त इष्टमित्रांस सा। नमस्कार सांगणें.

घरामध्यें सौ. वज्रचुडेमंडित सरस्वतीबाई व सौ. उमाबाईस कृतानेक सां नमस्कार. मुलांस आसीर्वाद. लोभ असो देणें हे विनंति.

Hari Raghunath Jog informs Vishvanathbhat of occurrences in the Bhosle's camp during his expedition into Bengal.

No. 12] श्रीराम समर्थ माघ व. ९, १६६६
फे. १३, १७४५

राजश्रीयाविराजित राजमान्य राजश्री बाळंभट व रा. विश्वनाथभट यांप्रती.

पूर्वक लक्ष्मण नाम्रें नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणऊन स्वकियें कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे. विशेष श्रीच्या मोहोच्छायासी

प्रारंभ माघ वद्य प्रतिपदेस जाहाला. मुख्य दिवस नवमी बुधवारीं आहे. ऐसी यासी आपण अवकाश करून अगत्य आलें पाहिजे. आनमान न कीजे. बहुत काय लिहिणें ही विनंति.

Invitaion to Vaidya brothers from Laxmanbawa, the grandson of Gangadharbawa, the brothar of Ramdas Swami for attending the Celebration of Das Nawami.

No 13] श्री शक १६६६
सन १७४५

अशिर्वाद उपरी. वाकोजी जाधव सेटयाची जाधव याजबा गेला होता तो घोडेसुद्धां नागपुरास आला. पाच सासे रुा तलब, सेटयाजी जाधव याजकडे जाहाली. त्याची वरात पंचगव्हाणावरी दिल्ही होती, ते वाकोजी जाधव घेऊन आला होता; ते वरात फिरली. त्यामुलें फिरोन नागपुरास गेला. त्याजबा थोरली घोडी दिली होती ते त्याजबा नागपुरींच आहेत. पातुरी येथील शिंगरे व येक घोडी येकून पांच येथें आहेत. त्यास यंदा वराडांत पाऊस नाहीं त्यामुलें दाणाचारा महर्ग जाहाला आहे. हरभरं दुसेरी पाइल दर खंडीस टके तीन व कडबा दरसदे टके तीन प्रो प्रस्तुत भाव जाहला आहे. पाच घोडी व दोन माणसें येथें आहेत. त्यांस येथें दिवसेदिवस महर्गता होत आहे. त्यास पुढे येथें घोडी आहेत हे येथें टेवावीं किंवा आपणांकडे पाठवावी, याची तजवीज कैसी करावी ते लिहोन पाठवावी. त्याप्रो वरूं. उतर पाठवावें. बहुत काये लिहिणें, हे आसिर्वाद.

This letter of Naropant Gadre gives market rates of fodder when there was famine. in Berar He had to arrange for the feeding of horses.

No. 14] श्री फा. शु. ८।१६६६
रघुजीचा शिक्का व फे. २, १७४५
मोर्तब अष्टकोनी दुरेषी

राजश्री विश्वनाथ वैद्य गोसावी यांसी.

छ अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्ये स्नो जानोजी भोसले दंडवत, विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून जाणून स्वकीयें लेखन करणें विशेष. गतवरषीं महाराज राजश्री स्वामी यांनीं तीर्थरूप राजश्री बाबासाहेबांचा व राजश्री पंतप्रधान यांचा स्नेहे उभयपक्षीं ऐक्यभाव करून दिला असतां, गुदस्तां रा अवजी कवडे यांनीं सिवणी छपारे यांसी अग्नदग्ध करून [1]अवग्र वितविषये घेऊन मणुशाची खंडणी रुपये वीस हजार घेऊन गेले. पैसे असोन सांप्रतकाळें रा जायापा सिंदे शैन्यसहवर्तमान वऱ्हाडप्रांते कसबे माटरगांव पा बालापूर येथें अग्नप्रवेस करून अवग्र वित्त-विशये व साहुकारास नागावा लाऊन चित्तानरूप द्रव्य घेऊन, अन्यत्र स्थळें नष्ट भ्रष्ट करून समग्र वऱ्हाडप्रांतें पषत्रादि हरण केलें. हा स्नेहे सल्या म्हणोन या प्रकारची फळश्रुत जाली. राजश्री स्वामींचे चरणांसनिध वचणप्रमान. तुमचे [2]रुबरू जाला होता. त्यासी आपलीकडून अंतर किंचित न पडोन त्यांनीं या प्रकारचा उपसर्ग देऊन उपक्रम योजिला आहे. यापूर्वी आमचें शैन्य जळगांव जामोद खानदेशची [3]शरदेस गेली असतां त्यांचे प्रांतेस काडीमात्र उपसर्ग लागों न दिला. किंनिमित्य कीं राजश्री स्वामीच्या पायासीं आवज्ञा होईल. यावरी आपलेही शैन्य अणिवार असे. तुम्हांस कळावें. रा॥ छ ७ माहे सफर. बहुत काये लिहिणे.

---

१ समग्र. २ समक्ष, पुढें. ३ हद्द, सीमा.

· Janoji Bhosale writes to VishvanathBhat Vaidya about the plunder and destruction perpetrated by Avji Kavade and Jayappa Sinde on behalf of Peshwas in the jurisdiction of the Bhosales. This was against the terms of the reconciliation brought about by the king between the Peshwa and Raghuji Bhosale last year. Janoji did not give any trouble to the country of Pesawas, though he had gone with the army. to Jalgaon Jamod, the border of Khandesh. Ganoji wished that this should go to the ear· of The King shahu.

मातेबें सुद शिक्का

No.15] श्री. फा. व. ९/१६६६
मार्च १,१७४५

राजश्री बालंभट व विस्वनाथभट वैद्य गोसावी यांस

छ सकल गुणालंकरण अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो तुळाजी आंगरे सरखेल रामराम विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष. श्रीमंत राजश्री स्वामीचे सेवेसी हुताशनीचे उछाहाचें साहित्य गुलाल व गुलाबासिसे व खजूर पाठविला आहे. स्वामीचे सेवेसी विदित करून प्रविष्ट जाहाल्याचें प्रत्योत्तर पाठवावें. वरकड दरबारचें सविस्तर लिहून पाठवावें. येविसीं बहुत काय लिहिणें. ता छ ८ माहे सफर लोभ असों दिल्हा पाहिजे, हे विनंति. (लेखन सीमा)

(शिक्का वं मोर्तब तुळाजीचा)

Articles are sent by Tulaji to Balambahat & Vishwanath bhat in order to present them to Shahu Swami for the Shimga festival. He tries to please him. There is a seal of Tulaji but no mention of Sarkheli init.

No. 16] श्री.कऱ्हाटेश्वर फा व. ५/१६६६
मार्च ११,१७४५

श्रीमंत राजश्री बाळंभट ता राजश्री विश्वनाथभट
वैद्य स्वामि गोसावि यांसी—

सेवक राघोबा दरवे कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती, येथील क्षेम फाल्गुण वदी पंचमी जाणून स्वानंद लेखनाज्ञा केली पाहिजे. यानंतर पेसजी आपण येथें आले होते ते समर्थी आपणांपासीं विनंती करून ठेविली होती. ऐसीयासीं हलीं चिपळूणचें बंदर आमचे स्वाधिन श्रीमंतांहीं केलें आहे. याजकरितां स्वामीकडेस तानसेट तेली हें पत्र देऊन पाठविला असे. तरी कृपा करून वरसाचे बोलें रुपये १००० येक हजार दिले पाहिजेत. येक वरमानें येकोत्राचे व्याजसहित देऊं. हेंच पत्र कतबा दाखल ठेऊन रुपये सदरहू येक हजार दिले पाहिजेत. अनमान सहसा न कीजे. फाल्गुण वदी पंचमी शके १६६६ रक्ताक्षीनाम संवत्छरे बहुत काये लिहिणें. सदरहू रुपयांत कांहीं सोनें मिळालें तर सेर पावेतों पाठवावें, बाकी रुपये पाठवावे,

बहुत जरूर आहे. हा धंदा स्वामिच्या धिरावरी केला आहे. बहुत काय लिहीणें. आपलें वचन खरें करावें हे विनंती लक्ष.

Raghoba Darve requests Vaidya brothers to send Rs. 1000 with Tanset Teli to fulfil the contract of chiplun harbour. with angre. He always uses the word लक्ष at the end of a letter.

No. 17] श्री फा. व. ८।१६६६
मार्च १४।१७४५

शिक्का व मोर्तब तुळाजीचा
शिक्यात सखेल हुदा नाहीं

राजश्री बाळंभट व विश्वनाथभट वैद्य गोसावी यांस

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो। तुळाजी आंगरे रामराम विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष. प्रस्तुत तुम्हांकडून पत्र येत नाहीं. यास्तव हें पत्र पाठविलें आहे. तरी दरबारचें वृ (त्त) साकल्य लेहून पाठविणें. यानंतर बाणकोट वेसवी खाडीचे नस्तावरी पहिला शामलानें वसविला होता. अलीकडे राजपुरीस फौजा उतरल्या, तेव्हां सुवर्णदुर्गाहून बकाजी नाईक जमावसुधां जाऊ (न) जागा हस्तगत केला. त्याजउपरी शामलानें घेतला. फिरोन बकाजी नाइकांसारखे बरेबरे माणूस त्या जागांसाठीं कामास आले. तो जागा प्रस्तुत अजणवेलकर याणें वसवावा, यास्तव दाहा गलबतें लोकसमेत तयार करून राजपुरीहून गलबतें व लोक, सामान, कुदल्या, पावडी देखील तयार केलीं. हें वृत कळतांच बातमीस माणसें पाटऊन तथ्यवृत आणितां बाणकोट वसवितों आणि महाडपर्यंत धुंदाई करणार, ऐसें खरें जाहालियावरी तेच क्षणीं गुराबा व गलबतें सामानसुधां पाटऊन जागा वसविला. हें वृ (त्त) राजश्री स्वामीचे सेवेसी अवगत असावें यास्तव लिहिलें असे, तरी तुम्ही राजश्री स्वामीस विनंती करून जाब सुप्रयुक्त पाठविले पाहिजेत. कोण्ही कांहीं म्हणतील त्याचा निशा करणें ते रीतीनें करणें. वरकड आम्हांस तों माहाराजांच्या पायांविना दुसरें दैवत नाहीं. सर्व जागे मंजिरे

माहाराजांचे. सेवा करून कृपेस पात्र व्हावें हाच निदध्यास आहे. वरकड अधिकोत्तर दरबारचें वृत लिहित गेलें पाहिजे. बहुत काये लिहिणें लोभ असो दीजे रा॥. छ २१ माहे सफर हे विनंती. लेखन सीमा

Tulaji Angre asks Vishvanathbhat Vaidya to assure the Chhatrapati that he was exerting his utmost in capturing the places of Bankot and Anjanval from the possession of the Siddis.

No. 18] श्री फा शु. ११।१६६६
मार्च १७, १७४५

श्री सकलगुणालंकरण राजमान्य राजश्री वैद्य
बाबा स्वामीचे सेवेसी.

सेवक केसो त्रिबंक मु॥ किलेगोपाल दुर्ग कृतानेक नमस्कार विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे विशेष. आपण पत्र पाठविले तें पावोन लेखनार्थ श्रवणें संतोष जाहला. यैसेंच सर्वदा पत्रीं दर्शनाचा लाभ देत जावें. या नंतर आपली रवानगी श्रीमंत सारखेल साहेबाकडे म्हगुतारीं जाहाली म्हणून पत्रीं लिहिलें, उत्तम जाहलें. दिवाण साहेबाचे भेटीनंतर सर्व मनसबे होऊन येतील. आपण हुजूर जावयासि येतां हें यैकोन, जावयासी गलबत जयेगडीं तयार करविलें असे. मारवजनचे मार्गें जयेगडी जाऊन हुजूर जावयाचें केलें पाहिजे. बहुत काये लिहिणें. लोभ असो दीजे. रा छ. २४ सफर + हे विनंती.

Vishvanathbhat Vaidya is sent by Shahu to Tulaji Angre.

No. 19]　　　　श्री　　　　फा. १६६६
मार्च १७४५

राजश्रीयाविराजित राजमान्य राजश्री **रामचंद्रपंत दाजी**
स्वामीचे सेवेसी

सेवक **नारो अनंत गद्रे** कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे, विशेष. बहुता दिवसीं पत्र पाठविलें तें पावोन संतोष जाहला. येसेंच निरंतर पत्र पाठऊन सांभाळ करीत असिलें पाहिजे. इकडील सविस्तर **भटजीस** लिहिलें आहे. त्यावरून कळों येईल. चिरंजीव **मोरोपंताचें** आरोग्यतेचें वर्तमान लिहोन पाठवणें. तेणेंकरून समाधान होईल. वरकड आपणांकडील व कोकणचें सविस्तर वृत्त लिहित असावें. आम्ही इकडील गुंता जो उरकेल तो उरकून वैशाख मासीं देशास येतों. **जयगड रत्नागिरीचें** काये वर्तमान जाहलें तें लिहिलें पाहिजे. बहुत काय लिहिणें. लोभ असो दीजे हे विनंति.

चिरंजीव राजश्री **लक्षुमणपंत** व **गोपाळ यास** आशिर्वाद उपरी. तुम्ही पत्रें पाठविलीं तें पावलीं. लिहिला मजकूर कळों आला. **अंजणवेल** (व) **गोवलकोट** घेतला म्हणून लिहिलें तें कळों आलें. येसेंच हरघडी आपणांकडील व राजकी व कोकणचें वर्तमान लिहोन पाठवणें. मौजे **वरवडे** येथील देवालयें तयार जाहलें कीं न जाहलें हें लिहिणें. मौजे **रील** येथील देवळाचें काम चालीस लागलें न लागलें हें लिहिणें. राजश्री **सिवभटजी साठे** यान दोन चार वेला आम्हांस लिहिलें जें, देवल तयार जालें न जाहलें याचें वर्तमान लिहोन पाठवणें, म्हणून लिहिलें आहे, तरी सविस्तर लिहोन पाठवणें. त्याप्रों त्यास लिहोन पाठऊं. वरकड आम्हाकडील वर्तमान तरी येथास्थित असे, आज दोन वरशामध्यें चारसे रुा आपणास पाठवले तितके वरचेवरी खर्च जाहला. पुढें वैशाख मासीं देशास येतों. कळलें पाहिजे. बहुत काय लिहिणें हे आशिर्वाद. तीर्थरूपास पत्र पाठविलें आहे तें कोकणांत प्रविस्ट करणें, हें अशिर्वाद.

Naro Anant writes to Ramchandra Gopal Kurkare from Berar that he would be coming to you in Vaishakh after finishing the work here. He knew the news of the fall of Anjanwel & Gowalkot, But Karkare did not write whether jayagad & Ratnagiri forts were captured. **Shiwbhat** Sathe inquired with him whether the temple of Varawade was finished & that of Reel begun as he paid the expenses of the erection buildings,

No. 20] श्री चैत्र शुध १ । १६६७
मार्च २३, १७४५

श्रीमंत राजश्री **बाळंभट** व राजश्री
विश्वनाथ भट वैद्य स्वामींचे सेवेसी.

विनंती सेवक **विठल आणाजी** कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता। चईत्र शुध प्रतिपदा पावेतों मु॥ **नागपुरास** समस्त सुखरूप असो विशेष. स्वामींकडील कांहीं वर्तमान कळ (न) नावते. त्यास **तिमाजी** जासूद याज बतवरी समस्तांस पत्र पाठविलीं. तीं ज्याचीं त्यास दिलीं व येथें राजश्री **आपाजी जिवाजी** सुभेदार यांजकडे रुा दरबार खर्चाचे आहेत, ते वसूल करावया बदल राजश्री **नारोपंतांनीं** ठेविलें आहे व **रामटेक** येथील रुपये वसूल जे होतील, ते करून पाठवून. रा॥ **नारोपंत** येतील तेव्हां घेऊन येतील. कळलें पाहिजे. त्यानंतर हिकडील वर्तमांन तर श्रीमंत राजश्री **रघोजी भोसले सामळपूरच्या** पार गेले आहेत व राजश्री **आवजी कवडय देवगड प्रांतास** येतों ऐसी बोली आहे, कळलें पाहिजे. यानंतर राजश्री **कृष्णाजी वामन चांदेहून** आला नाहीं. आलियावर रुपये मागोन घेतों व राजश्री **माहादाजी केशव** त्यास दक्षिणीविसीं तगादा लाविला आहे. देतों म्हणतात. देतील तेव्हां रा॥ **नारोपंत** यांचे स्वाधीन करून देऊ. यानंतर सर्व प्रकारें सेवकांवर लोभ करीत गेले पाहिजे. वरकड वर्तमान राजेश्री **नारोपंतीं** लिहिलें आहे, त्या–

वरून कळों येईल. बहुत काय लिहिणें, कृपा लोभ असो दीजे हे विनंती.
राजश्री रामचंद्र गोपाळ स्वामींचे सेवेसी विनंती सेवक विठल आणाजी कृतानेक सां नमस्कार लोभ करीत असिले पाहिजे. हे विनंती.

Vithal Annaji writes to Vaidya brothers from Nagpur th account of his work of money collection and informs that Raghuji has gone beyond Samalpur and Awaji Kawade is expected to visit Deogad side.

No. 21] श्री चैत्र शु. ११।१६६७
एप्रिल १, १७४५

राजश्री महादजी नाईक गोसावी यासि.

अखंडित लक्ष्मी आळंकृत. रनो सिवाजी च (व) धरी रामराम. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत गेले पाहिजे विशेष. तुमची आज्ञा घेऊन स्वार जाल त्यास कटकास पावला असो. तुम्हांकडील वर्तमान लेहून पाठवण. तेनाकरून समाधान होईल. सटवाजी जासूद मा (क) सुदाबाजेस गेला असावा. रायाजी जा (सू) द हाही राहिला, तो गोळी लागोन मिला. चात्र सुद येकदसी मिला. तुम्हास कलावें. म्हणऊने लिहिल, असो. बहुत काये लिहिणें. विनंती.

हसनकुली सुभा ढकाचा मरला गेला.

Shivaji Chavaddhari writes to Mahadaji Naik from Katak that Satwaji Jasud probably went to Makasudabad (मुर्शिदाबाद) and Rayaji Jasud and HasanKuli, Subha of Daka were killed on Chaitraya shudh Yekadashi. The letter contains the language of an illiterate.

No. 22] श्री वैशाख ८/१६६७

याबर शिक्का व मोर्तब आहेत. मे १२, १७४५

राजश्री बाळंभट व राजश्री विश्वनाथभट वैद्य गोसावी यासी.

छ अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य श्री रघोजी भोसले सेनासाहेब सुभा. दंडवत. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन करीत गेलें पाहिजे, विशेष. आम्हांकडील वर्तमान, वराड प्रांतीं असतां वरचेवर तुम्हांस लिहून पाठविलें होतें, त्यावरून कळलेंच असेल. उपरांत देवगड प्रांतीचा बंदोबस्त कर्तव्य तो करून माघमास सरतां कूच करून बंगाले प्रांतीं चालिलों. ते मजल दरमजल संस्थान धमतरी व रायपूर यावरून संमळपूर डावे टाकून कटकचे सुमारें फाल्गुण सरतां आलों. कटकची बातमी मनास आणितां अलावर्दीकडील जमातदार व लोक शहरांमध्यें आहेत हें वर्तमान पोहोंचलियावर कटक पुढें तीन मजली राहिले. ते जागा बुणगे मागें ठेवून सडे फौजेनसी लांब मजल करून दुसरे रोजीं फाल्गुण वद्य द्वादसीस प्रहर दिवसां येऊन दाखल जालों. इतकेयांत मोगलांकडील जमातदार वगैरे लोक शहरांत बाहेर होते, ते किलेयांत पळोन जाऊन किला वळकाविला. तेव्हां तेचरोजीं किलेयासीं मोर्चेबंदी करून चौगीर्द मोर्चे चालविले. त्यास किलेयाचें काम व सामान मातबरच होतें, परंतु महाराज राजश्री स्वामींच्या पुण्यप्रतापें छ १४ रबिलाखरीं किला फत्ते जाला. मोंगलाकडील किलेदार व लोक यांसी बाहेर काढिलें. याउपरी येथील बंदोबस्त जो कर्तव्य तो करून येथून कूच करून मजल दरमजल मकसुदाबादेस जात असो. पुढें जें वर्तमान होईल तें लेहून पाठविलें जाईल. वरकड दरबारीं आम्ही तुम्हाकरितां बेफिकीर असो. रा छ २० रबिलाखर.+ बहुत काये लिहिणे हे विनंती. मोर्तब सुद

+ मथलि अक्षर रघूजीचें स्वतःचे

The details of the capture of Cuttak are given in this letter by Raghoji Bhosale to Vishvanathbhat.

No 23] श्री वै व ८।१६१७

यावर रघूजीचा शिक्का व मोर्तब आहेत. मे १२, १७४५

राजश्री बाळंभट व राजश्री विश्वनाथ भट वैद्य

गोसावी यासी.

छ अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो रघोजी भोसले सेना-साहेबसुभा दंडवत. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन करीत गेलें पाहिजे, विशेष. तुम्हांकडून बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कळों येत नाहीं, याजकरितां चित सापेक्षित असे. तरी सदैव पत्रीं संतोषवीत असावे. यानंतर इकडील वर्तमान तरी आम्ही वराड प्रांतीं फौजेचा गलब करून मजल दरमजल बंगालेयासीं चालिलों. फालगुण मासापासून झाडींचे मुलकांत मार्गी दाणापाणीयाचे अनकूल पाहोन दहा बारा कोसांच्या मजली करीत फालगुण वद्य द्वादशीस कटकावर येऊन दाखल जालों. तों अलावर्दीकडील लोक शहरांत होते. ते कटकचे किलेयांत जाऊन, किला बळकाविला. आम्ही तेच रोजीं किलेयासीं मोर्चेबंदी करून बैसलों. किलेयांत दारुगोळी व आरब व बाहलीयांचे सामान मातबर व चौगीर्द खंदकात पाणी बहुत. याजमुळें दोन मासपर्यंत किला भांडला; त्यास महाराज राजश्री स्वामींच्या पुण्य प्रतापें करून छ १४ रबिलाखरीं किला फत्ते जाला. मोंगलांकडील लोक बाहेर काढिले आणि आपणाकडील ठाणें बसऊन येथील बंदोबस्त कर्तव्य तो केला. याउपरी येथून छ २० रबिलाखरीं कूच करून मजल दरमजल मकसुदाबादेस जात असो. तुम्हांस कळावें म्हणोन लिहिलें असे. पुढें जें वर्तमान होईल तें लेहून पाठविलें जाईल. वरकड दरबारीं तुम्ही आहां. सर्वप्रकारें भरंवसा तुमचा आहे. विस्तारें उत्तरोत्तर ल्याहावें ऐसा अर्थ नाहीं. वरचेवर आपणाकडील वृत्तलेखन करीत जाणें. रा छ २० रबिलाखर.

जाणकीराम, अलावर्दीचा दिवान, त्याचा लेक **दुलभराम** सांपडला आहे. ईश्वर व राज्याच्या पुर्नेकडून बरच होईल. कांहीं चिंता नाहीं. दरबारच्या कामकाजाविसीं तुम्हीं कबूल केलें होतें, त्यावरून आह्मी बेफिकीर असूं. जें वर्तमान होईल तें वरचेवर लिहून पाठवीत जाऊं. कळल पाहिजे बहुत काये लिहिणें. लोभ असूं देणें हे विनंती. मोर्तब सुद

The capture of Cuttak is reported by Raghoji Bhosale for the informtion of the king. The fort was captured on 6the May 1945.

No. 24] श्री जे. शु. ९/१६६७
मे २८, १७४५

आपाजी सोमवंशीचा शिक्का व मोर्तब वाटोळा यावर आहे.

छ राजश्री **बाळंभट व विश्वनाथभट वैद्य** गोसावी यांसी.

अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य श्री **आपाजी** सोमवंशी **सरलस्कर** दंडवत विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लिहीत असिलें पाहिजे विशेस. कासिदा समागमें पत्र पा ते छ २१ रबिलाखरीं प्रांत **बुंधेलखंड** येथें प्रविष्ठ होऊन लेखनार्थ अवगत जाहाला. समाधान जाहालें. यैसेंच सदैव पत्रीं परामर्ष करीत असलें पाहिजे. यानंतर किंक अर्थ राजश्री **स्वामिस** निवेदन केला. दुसरे वरचेवर साहित्य करितच आहों. फिकीर न करावी. राजश्री—स्वामींची ममता पूर्ण आहे. म्हणून तपासिलें लिहिलें. यैसियासीं तुम्हीं सर्वस्वें प्रसंगीं असतां ममता असेलच. पत्रीं उपरोध काये लिहावा. तुम्हां वेगळे आणिक मायावदी आमचे कोणी दरबारीं आहेत कीं काये? पहिल्या पासून भरोसा तुमचाच आहे. राजश्री **स्वामीचीं** तीन चार पत्रें राजश्री **बालाजी पंडीत** प्रधान यांसी आलीं तीं प्रविष्ट केलीं. **गोवल** कोटचा मजकूर लिहिला तो कळो आला. यैसीयासी आमचा प्रसंग

चोकडून कोणे रितीचा जाहाला आहे, मसलत कांही द्रव्यावांचून होत नाहीं महाल मुलुकचा प्रसंग तुम्ही जाणतच आहा. धण्यांनी चाकरी सांगितली, न करावी यैसें नाहीं, परंतु ये प्रसंगी कांही अनकूल होत नाहीं. तुम्ही प्रसंगीं येविसीं साहित्य करून आम्ही ये. तोपावेतों राहावणें. दर्शनानंतर मग जो अर्ज करणें तो तुमच्या विचारें करून. मुख्य गोष्ट तुमची आमची भेटीनंतर साकल्यार्थ कलोन जें कर्तव्य तें केलें जाईल. प्रस्तुत लस्कर मालव्यात आलें आहे. मजल दरमजल येत आहेत. यांसि च्यार रोज गुंता जाहला तर आम्ही पुढे येऊं. श्रावणमासीं देशास येणें होईल. तुमचा खासगत गुंता किंचित कांहीं राहिला असेल, तोही विल्हेस लागेल, दुसरा विचार तुम्हांठायीं नाहीं. समाधान असो द्यावें. हा काम-कारभार अवघा तुमचा आहे. कळेल त्या रितीनें साहित्य केलें पाहिजे. रा छ. ७ जमादिलवल बहुत काय लिहीणें लोभ असो दीजे. हे विनंति. मोर्तब सुद.

This letter is an answar of Somavansi to Vaidya brothers' letter of 2-5-1745 received in Bundelkhand when he was with Nanasaheb Peshwe, for the invasion of Bhelsa.

No 25] श्रीगजानन जे व. ५/ १६६७
जून ८,१७४५

तीर्थस्वरूप राजेश्री बाळाजीपंत भाऊ स्वामी
वडिलांचे सेवेसी.

आपत्ये रामचंद्र विठ्ठल मनोहर मु॥ हमेद कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता जेष्ट वदी ९ सुखरुप असो विशेष. तुम्हांकडील कांहीं वर्तमान कळत नाहीं तरी यैसें न करावें सावस्तर लिा पा. आम्हां-कडील वर्तमान राजश्री विश्वनाथभट यांचे पत्रावरून सविस्तर कळेल आम्ही सुखरुप असो. पुढें बंगालेयासी जावे लागेल. घरीं लिहिणे मातुश्रीच व त्यांचें सविस्तर वर्तमान लिहिणें. हे विनंती.

रा कृष्णाजीपंत काणे यासि नमस्कार. लिा परिसिजे. आमचे घरीं कळविणें कीं, समस्त सुखरुप आहेत.

Ramchandra Vithal Manohar writes to Balajipant from Hamed that the letter written by Vishvanathbhat Vaidya must have given you all details. He will have to go to Bengal, He therefore requests him to inform him of the well-being of his mother and other persons of his family.

No. 26] श्रीगजानन ज्येष्ठ व. ५।१६६७
जून ८, १७४५.

श्रीमंत राजश्री बाळंभट व तथा
रा विश्वनाथभट वैद्य स्वामींचे सेवेसी.

विनंति सेवक रामचंद्र विठल व बाळाजी हरी मुा रतनपूर वगैरे कृतानेक सां नमस्कार विनंति. उपरी येथील कुशल ता ज्येष्ठ वदि पंचमी जाणवून स्वकीये कुशल लिहीत असिलें पाहिजे विशेश. स्वामीचे आज्ञे प्रों येथें आलों. देशांतून शिबंदी ठेऊन आणिली आणि नागपुरास प्यादे वगैरे ठेऊन आणिली. येथें आलियावर येथील वर्तमान मामलेयाचें वृत तुम्हांस पूर्वी येक दोन वेळां लिा. त्याजवर सविस्तर कललेंच असेल. मुख्य कीं, रसदेचा अथवा येथें सिबंदी लोकांचें कर्ज घेतलें, त्यांसी द्यावयासी येक पैसा आला नाहीं. श्रीमंत राजेश्री रघोजी बावांनीं बंगालेयासी जात्ये समयीं रा मोहनसिंगास सांगितलें कीं, यासी पंचवीस हजार रुा देणें. त्यांणीं येथे अद्यापि आम्हांस पैसा दिल्हा नाहीं. येथील वसूल जाहाला नाहीं म्हणावें तरी निमे वसूल जाहाला. परंतु आम्हांस देत नाहीं. जो वसूल जाहाला तो रा विसाजीपंत खासनिवीस यांचे गुमास्ते व जगदीसगीर गोसावी यांचे गुमास्ते आहेत, त्यांसी देतात. आम्हांस खर्चासही प्राप्त होत नाहीं. येथें महागाई बहुत आणि आम्ही कर्ज हरकोठें मागावें, तरी येथिल सावकाराचा विचार शंभराचें सत द्यावें

आणि पाऊणसे ध्यावे, ऐसें विपत्य आहेत. ऐसेंही मिलत नाहीं. आम्हांस तुम्हीं व आमचे प्राक्तनानें येथें आणिलें, आणि पुढें तुम्हीं आम्हीं उगवून येऊं, ती गोष्ट करणें. येथें ज्याचें वासिले आहेत, त्यासी पैसा प्रविष्ट पावतो आणि आमचे साथ करणार तुम्हीं तेथे. ऐसा विचार आहे. बंगालेयाचे वर्तमान कटक घेतलें. साल मजकूर छावणी जहाल. पुढें आम्ही बंगाले-यासीं जावें कीं देशास तुम्हांजवळ यावे, हें लिहीले पाहिजे. हे जासूद येतील तेव्हां आम्हांस पत्र व श्रीमंत बाबासाहेबास व रा। कोनेरपंतांस व रा। मोहनसिंग यांस ऐसें पत्र पा। पा।. तुम्हांस सरूसेन नवागडास मोगलीचा सनदा दिल्ह्या त्या सनदा रा। मोहनसिंगास दिल्ह्या. त्यानें साफ जाब दिल्हा कीं, आम्ही गांव देत नाहीं. त्याचेही त्यासी ताकीद लिहीली पा. आम्ही बहुत ल्याहावें तो स्वामीस सूज्ञ आहेत. बहुत काये लिहिणें हे विनंति.

रा। रामचंद्रपंत दाजीस सां। नमस्कार. लिहील परिसिजे.

Ramchandra Vithal and Balaji Hari Manohar write to Vaidya brothers from Ratanpur that Mohansingh did not pay them Rs. 25000 as settled, Cutak was captured by Raghoji who intends to go to Bengal. They want advice whether they should accompany him or return.

No 27] श्री जेष्ठ ।१६६७
जून , १७४५.

श्रीमंत राजश्री बाळंभट वैद्य स्वामींचे शेवेसी.

आज्ञाधारक खंडो मल्हार कृतानेक सां। नमस्कार विज्ञापना.

राजश्री विस्वनाथबावास देवी निघाल्या. ऐसें वर्तमान आईकिलें, त्यावरून चिंता आहे, आरोगतेचें वर्तमान लेहून पाठवावें. राजश्री दाजीपंत सातारा आले. राजश्री पंतास च्यार गोष्टी गोरवाच्या सांगोन ते मामला करार करीत असिले अगर निरोप देत असिले तरी भाव मनास आणून उतर पाठऊन द्यावें.

मामला जाल्याखेरीज पतपाव होऊन आम्हांस अन्न मिळत नाहीं. याजकरितां स्वामींनी आमचे संरक्षण केलें तैसें सार्थकता करून मामला हरयेक होऊन येईल ऐसें करावें. आमचे घरच्या देवी निघाल्या. त्याचा दगा जाला म्हणजे सेवेसी येतों. गुंता वारून देऊन. परंतु बलावणेयाचें पत्र राजश्री पंत पाठवीत ऐसें करून इजत गेली ते उभी करून द्यावी. आम्हीं तुमचे शरणांगत. शरणांगतास मरण चिंतील कोणी? त्यास खावंद स्वामी अन्नास लाविलें पाहिजे, बहुत काय लिहिणें कृपा लोभ असो दीजे. हे विनंती.

This letter of Khando Malhar of Prachandgad gives the news that Vishvanath bhat was suffering from small pox. Shivram Tukadeo communicates the same news in in his letter of 19-6-1745.

No. 28] श्री

१४ जमादिलाकर
आषाढ वद्य ३। १६६७.
जुलई ७, १७४५.

श्री राजा शाहुच
रणी तत्पर रघुनाथ सुत
वीश्वनाथ नीरं
तर

शिक्का व मोर्तब दुहेरी लंबगोल आहेत.

अजरवारीं राजश्री बालाजी रघुनाथ व विसाजी रघुनाथ वैद्य ता। मोकदमानी मौजे वाकी पा। सुपे सु॥ सीत आर्बैन मया व अलफ. मौजे मारचे पाटील व कुलकर्णी हुजूर येणें म्हणोन पेशजी रोखे केले होते. त्यास दामाजी संकर याचा *उजूर करून आला नाहीं. त्याची गत जाहाली ती तुम्हांस कळली आहे, तरी ह्याउपरी देखत रोखा पाटील कुलकरणी गुदस्ताचा हिसेब घेऊन देखत रोखा येणें. नसता उजूर करून न आला. तरी जी गत दामाजी संकराची जाहाली तैसी तुमची होईल.

---

* आक्षेप, तक्रार.

दोनदोनसे रुपये मसाला करून हुजरे पाठवूं, तेव्हां श्रमी होऊन याल. यैसें न करणें. लौकर येणें. या कामास संभाजी कदम व संटवाजी मोरे पाठविले. यासी मसाला रुपये ५ पाच देणें. जाणिजे. छ १४ जमादिलाकर (मोर्तब सुद)

This is an order of Vaidya brothers sent to Mukadam of the village of Waki in the, Supa division warning the Patil and Kulkarni of the place for their absence and sending them without any excuse, with the accounts' of the revenue collection; they will have to suffer the same fate as that of Damaji Shankar for disobedience. There are many orders of this kind, showing that Mukadam was quite a different watandar, other than patil. In the list of watandars of the village. prepared in the British rule, there is no Mukadam.

No. 29] श्री आषाढ वद्य १०।१६६७
जुलै १३, १७४५

राजेश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बाळंभटबाबा व ता राजश्री विश्वनाथभट बाबा स्वामीचे सेवेसी.

सेवक विसाजी गोविंद साष्टांग नमस्कार विनंति उपरी. येथील क्षेम ताा आषाढ वद्य १० पावेतों मुा नागपूर स्वामीचे कृपेकरून सुखरूप असो विशेष. स्वामीकडून सांप्रत कागदपत्र येऊन संतोषाचें वर्तमान कळत नाहीं, तर यैसें न करावें. सदैव कृपा करून पत्र पाठऊन सांभाळ करीत असावें. तेणें करून संतोष होईल. मार्गो महाराजाकडील हुजरे पैक्याची हुंडी करून वार्तिकाबरोबर पत्र देऊन स्वामीकडे पाठविले. पावले असतील. ×(फाटले) वर्तमान श्रुत जाहलें आसेल. सांप्रत श्रीमंत × × की याप्रांतहून मजल दरमजल कटका

+ मधील मजकूर लेखकाच्या हातचा.

x x x मजकूरीं मोर्चेबंदी केली, परंतु किलेयांत सामान x x x x असतां दोन मास लडाई करून छ १४ माहे रबिलाखरीं किला फत्ते करून आलाबर्दिंकडील दिवाण जानकीराम याचा लेक दुलभराम हस्तगत करून तेथील बंदोबस्त करून दुलभराम यासी समागमें घेऊन मजल दरमजल मकसुदाबादेस गेले. यंदा छावणी त्या प्रांतीं जाहली यैसीं पत्रें श्रीमंतांचीं आलीं. तेंच बजिनस जासूद पत्रें देऊन स्वामीकडे पाठविलें आहे. श्रीमंतांचीं पत्रें स्वामीस व सर्वांस आहेत. त्यावरून स्वामीस अवगत होईल. यंदा ईश्वरीकृपेंकरून श्रीमंत विजयी होतील यैसा विचार आहे. स्वामीस कळावें म्हणोन सविस्तर लेखन केलें आहे. आण– खीही मागाहून श्रीमंतांकडून पत्रें आलीं म्हणजे तेच क्षणीं सविस्तर वर्तमान स्वामींचे सेवेसी रवाना करितों. +बहुत काय लिहिणें हे विनंति.+

An important letter describing the movements of Raghuji Bhosale into Bengal after he had captured Cuttak on 6-5-1745.

No. 30] श्री श्रा. शु. ७। १६६७

(शिक्का व मोर्तब तुळाजी आंग्रे यांचा पद्मदलसम) २४।७।१७४५

आज्ञापत्र समस्त राजकार्य धुरंधर विश्वासनिधी राजमान्य राजश्री तुळाजी आंगरे सरखेल यांणीं मा। माहादाजी रघुनाथ व लक्ष्मण विठल व तुको विठल उपनांव खंडकर फगरं देशकुलकर्णी तपे सांवर्डे प्रांत दाभोल सुमासीत आर्बैन मया व अलफ. दिल्हें वतनपत्र यैसें जें, तुम्हांमधून माहादाजी रघुनाथ यांणीं जंजिरे विजयदुर्गचे मुकामीं हुजूर येऊन विनंती केली कीं, सांवर्डे तप्याचें देशकुलकर्ण वतन पुरातन आपले वडीलवडिलांपासून अनुभवित आलों. मधें अंजनवेल जागा हबशानें घेतला. त्याच्या उपद्रवामुळें वतनावरी टिकाव न होई, तेव्हां आपले वडील परागंदा होऊन वरघाटें गेले. सांप्रत अंजनवेल जागा साहेबीं हस्तगत केला, साहेब कृपाळू होऊन आपली वतनावरी स्थापना

करावी म्हणून विदित केलें, व पुर्वील थोरले व कैलासवासी राजश्री- स्वामी यांचे कारकीर्दीचे कागदपत्र व आलाकडील पत्रें आणून दाखविलीं. तीं मनास आणून तुम्ही पुरातन वतनदार, तुमची स्थापना वतनावरी करावी, उचित जाणोन तुम्हांस वतनसमधें हक्क, रयेत निसबत गांवगना पुर्वील दाखला कागदपत्रीं दाभोली लाहारी ५०० पाचशे पनास जाणून त्याप्रमाणें हाली हक चहू लाहारीस रुपयाप्रमाणें रुपये १२५ अेकशें पंचवीस करार करून व सदरहु खेरीज पेशजी सुभाहून माहालचे जकातीस दर बैलास हकदारी रुके ८२ दोन करार करून दिल्हे आहेत, त्याप्रमाणें करार करून चालवावयाविसीं किले जयेगडास आज्ञापत्र सादर केलें असे, व या वतन समंधें तुम्हांपासून हरकी रुपये ३७५ तीनिसे पंच्याहात्तर हुजूर पोता वसूल घेऊन, हें पत्र भोगवटियास सादर केलें असे, तरी तुम्ही आपलें वतन पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें अनभऊन सुखरूप राहणें जाणिजे. रा छ ५ माहे रजब पा हुजूर (लेखन सीमा) बार.

An order of Tuloji Angre to the officers of Jayagad to continue the vatan of Khandkars as settled by the Shahu Chhatrapatti at their request.

No. 31] श्री. श्रा. शु. ७। १६६७ जुलै २४, १७४५

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बालंभटबावा व तथा राजश्री विश्वनाथभट बावा स्वामींचे सेवेसी.

सेवक विसाजी गोविंद सां नमस्कार विनंती, उपरी येथील कुशल ता श्रावण शुद्ध ७ पावेतों मुा नागपूर सुखरूप असो विशेष. स्वामींनीं कृपा करून पत्रें पाठविलीं तीं पावोन समाधान जाहाले. यैसेंच सदैव पत्र पाठऊन सांभाल करीत असिलें पाहिजे. यानंतर बापूजी अनंत यांजबरोबर महाराज स्वामींचीं वस्त्रें व हातरोखे पाठविले, त्यांस वस्त्रें श्रीमंत राजश्री बाबा साहेबांकडे रवाना करावीं, तरी पंथ दूर

बहुत, याजकरितां येथें ठेविलीं आणि स्वामींचीं पत्रें व महाराज स्वामींचे हातरोखे श्रीमंताकडे जासुदाबरोबर देऊन रवाना केलीं आहेत. श्रीमंत व तीर्थरूप या प्रांतींहून गेल्यापासून कटकच्या किल्लयास मोर्चेबंदी दोन मास करून, जेर होऊन छ १४ राखर किल्ला फत्ते करून, अलाबर्दीचा दिवाणाचा पुत्र धरून, तेथील बंदोबस्त करून, मजल दरमजल मकसुदाबादेस गेले. म्हणून श्रीमंत व तीर्थरूपांचीं पत्रें छ २० माहे राखरचीं आलीं, तीं बजिन्नस जासुदाबरोबर देऊन स्वामींचे शेवेसी पाठविलीं. तीं वाचोन साकल्य वर्तमान स्वामीस श्रुत जाहालें असेल. मागाहून दुसरीं पत्रें आलीं म्हणजे ते क्षणीं साकल्य वर्तमान लेखन करून स्वामीकडे पाठवितों. या प्रांतीं गांवखेडीं आहेत. त्यांविसीं स्वामीनें हरघडी लिहिणेंसे कार्ये आहे. सर्वस्वें मी स्वामींचे पदरचा सेवक आज्ञांकित असे. चिरंजीव राजश्री उधोपंत व मूल तेथें आहेत. त्यांचा वडीलपणें परामृश करीत असिलें पाहिजे. विस्तारें लिहीणें, तरी सर्वज्ञाण विवेकीं सूज्ञ असा. +बहुत काये लिहीणें, कृपा लोभ असो देणें हे विनंती.+

\+ मधोल मजकूर लेखकाचे हातचा.

Visaji Govind communicates to Vaidya brothers some details of Raghuji's expedition into Bengal.

No. 32] श्री श्रावण वद्य १। १६६७
ऑगस्ट २, १७४५

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बाळंभट ताा राजश्री विश्वनाथभट वैद्य स्वामी गोसावी यांसी.

सेवक कोनेरराम नमस्कार विनंति, उपरी. येथील क्षेम ताा श्रावण वद्य प्रतिपदा मुकाम नजीक रामगड समस्त सुखरूप असो विशेष. तुम्हांकडून बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कळों येत नाहीं. तरी सविस्तर लेखन केलें पाहिजे. यानंतर कटकचे मुकामींहून चैत्रमासीं तुम्हांकडे पत्रें पाठविलीं

होती, त्यांवरून सविस्तर कळलेंच असेल. त्यानंतर **कटकच्या** **किल्ल्यांत** ठाणें ठेऊन, तेथील बंदोबस्ती करून **मकसुदाबाद** प्रांतें आलों. त्यास **बंगाले** प्रांतें पर्जन बहुत याकरितां **बर्दवान** कसबा येथें येऊन मुकाम केला. त्यावर नवाब **अल्लावर्दी** यांणीं वकील पाठविला आणि तहाचें राजकारण केलें त्यावरून त्या वकिलासमागमें राजश्री **निलोपंतांस** रवाना केलें, आणि **वर्दवान** प्रांतें चिखल बहुत, याकरितां डोंगरचे सरदेस **रामगड** प्रांतें आलों. त्यास **निलोपंत** येक महिना **मकसुदाबाजेस** होते. येसी-यासी रदबदलीमुळें बोलीचा बनाव न बसे. याकरितां मानिले निरोप घेऊन लष्करांत आले. सविस्तर वर्तमान निवेदन केलें. त्यास या प्रांतें दोन मास छावणी करून, दसरियास कूच करून, **मकसुदाबाजेस** जाऊन, **तांब्राचें** पारिपत्य करावें हा सिद्धांत आहे. वरकड सविस्तर अर्थ श्रीमंतीं लिहिला आहे, तो ध्यानास आणून त्याप्रमाणें पैरवी केली पाहिजे. दरबारचे बंदोबस्ताविषयीं तुमचे भरोसियावर बेफिकीर असो. वारंवार ल्याहावें यैसा अर्थ नाहीं. वरचेवर पत्राचे चाबसाल व दरबारचें सविस्तर वर्तमान लेहून पाठवणें.+ बहुत काये लिहीणें. लोभ असो दीजे हे विनंति.+

+ मधील अक्षर लेखकाच्या हातचें.

Graphic details are given in this letter of Raghuji Bhosale's campaign in Bengal.

No. 33] श्री श्रावण व. १०।१६६७

ऑगस्ट ११, १७४५

राजाश्रियाविराजित राजश्री **रामचंद्रपंत** स्वामीचे सेवेसी.

सेवक **नारो अनंत** कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम ता। श्रावण वद्य दशमी मुकाम **नागपूर** जाणून स्वकीये लेखन करीत असलें पाहिजे. विशेष स्वामीकडील वर्तमान बहुत दिवस कागदपत्र येऊन कलत नाहीं तर यैसें नसावें हरघडी आलिया माणसाबा पत्र सविस्तर वृत्त लिहीत असिलें पाहिजे. सालमजकूरीं इकडील कामकाज

कांहीं होत नाहीं. बंद जाहले आहे पुढें काये होईल तें पाहावें. राजश्री रघोजी बावाची अवकृपा विदित आहे. राजश्री वैद्य बावा या प्रांतास येतील तर सर्व कामकाज होऊन येईल. नाहींतर कांहीं होत नाहीं. वरकड सविस्तर वर्तमान भटजीस लिहीलें आहे त्याजवरून कळों येईल. कोकणांतील कोणी आलें असिलें तर आमचे घरचें वर्तमान लिहीलें पाहिजे. हालीं पत्र कोंकणांत पाठवावयास पाठविलें आहे तें कोंकणांत पाठविलें पाहिजे. बहुत काय लिहीणें लोभ असो दीजे हे विनंती.

Naro Anant Gadre writes to Ramchandra Gopal Karkare from Nagpur that owing to the displeased attitude of Raghuji towards Vishvanath Bhat, it is difficult to work here. His presence in this part of the country was therefore necessary.

No. 34] श्री भाद्रपद , १६६७
ऑगस्ट. , १७४५

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बाळंभट व विश्वनाथभट वईद्य बावा स्वामी गो यासीं.

सेवक केसो त्रिंबक कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुषळ जाणून स्वकीयें कुषळ लिहीत गेलें पाहिजे, विशेष. आपण पत्र पाठविलें तें पावलें, त्याजवरून बहुत समाधान जाहालें. यैसेंच निरंतरी पत्र पाठवून परामृष घेत असलें पाहिजे. विशेष दरबारचें वर्तमान सांप्रत कळत नाहीं. याजकरितां हें पत्र आपणास लिहिलें असे तरी श्रीमंत महाराज स्वामी व सौभाग्यवती मातुश्री बाईसाहेबांचा आशई कसा आहे व राजश्री श्रीनिवास पंडित याचा मनोदये कसा आहे हें सविस्तर आपण लिहीलें पाहिजे. आपण दरबारीं आहेत, तेथें चिंता काई आहे ? दरबारचें वर्तमान सविस्तर लिहिलें पाहिजे. आम्हांस श्रीमंत राजेश्री सरखेल साहिबी गोपाळदुर्गास ठेविलें आहे. येथील आमल शामलाचे वेळेस चालत होता, त्याजप्रमाणें सुदामत चालवावा लागतो. त्यास दरबारी कोणी कांहीं म्हणतील, तरी आपण तेथें आहेत, वरचेवरी परिहार केला पाहिजे,

कर्नाटक प्रांतीं हत्तीं आणावयास गलबतें पाठविली आहेत व सा गुराबा व २० गलबतें यैसे आरमार बाहेर स्वारीस गेलें आहे व तीन गुराबा २० गलबतें व वीस महागिरीया यैसा संज करून राजपुरी प्रांतें रवाना केली असेत. आपणांस कळावें म्हणून लिहिलें आसे. बहुत काय लिहिणें, लोभ असो दीजे, हे विनंति.

Tulaji Angres' agent Kesav Trimbak writes to Vaidya brothers to inform him of the news of Shahus' court. He wanted to know the opinion of Chatrapati, the Senior queen and Srinivas Pratinidhi about the actions of Angre. The writer was asked by Angre to manage the affairs as before.

No. 35] श्रीशंकर भाद्रपद शु. ११/१६६७
ऑगस्ट २६, १७४५

तीर्थस्वरूप राजश्री बाळंभटजी दादा स्वामी वडिलाचे सेवेसी.

अपत्ये विश्वनाथभट वैद्य कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति, उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे. विशेष, आपणांकडील वर्तमान बहुत दिवस कळों येत नाहीं तरी सविस्तर लिहोन पाठविलें पाहिजे. यानंतर आम्ही अनुष्ठान भाद्रपद शु. ७ समाप्त करून भाद्रपद शुा ११ स्वार होऊन विजयदुर्गा(स) गेलों. राजश्री सरखेलची भेट घेऊन सत्वरच येतों. चिरंजीव बाबू पाखजनास पाठविला आहे. तुम्हीं वरून पालखी पाठवणें, इतकियांत आम्हीं इकडून येतों आणि समागमें येऊं. आंबरसेट कोंबडा खाले येईल,त्याजबरो आपलीं तटें व खचर बैल येतें पाठविणें. येतें समयीं खालून तांदूळ घेऊन येऊं. वडिलांस कळावें म्हणोन लिहीलें आहे. बहुत काये लिहीणें. लोभ असो दीजे. वरकड सविस्तर वर्तमान लिहोन पाठविणें. आंबरसेटीबा येक माणस देऊन शिाप्रा बैल, खेचर, तटें पाठविणें. + बहुत काये, लिहिणें, हे विनंति.

+ या पुढील मजकूर खाशाचे हातचा आहे.

Vishvanath Bhat Vaidya writes to his brother about his journey to Vijaydurg.

No. 36]　　　　　श्री　　　　　छ ६ सवाल
कार्तिक शु. ८ । १६६७
ऑक्टोबर २१, १७४५

अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री विश्वनाथ
वैद्य गोसावी यांसी

सेवक बाबूराव सदाशिव नमस्कार. सुहूर सन सीत आर्बैन मया अलफ. तुम्ही सेवेस उमेदवार लिहिणार सरंदाज, शाहाणे पाहोन तुम्हांस फडणिशी सांगितली आसे. तरी इमानें इतबारें राहाणें. ::तुम्हांस वेतन सालिना रुपये १००० येक हजार केलें असे. पावेल. जाणिजे छ ६ माहे सवाल. (लेखनावधी सीमा)　　　बार　　　सरंदाज=बुद्धिवान.

Babuji Naik Joshi confers a grant of 1000 annuity upon Vishvanathbhat Vaidya for the Phadanisi.

No. 37]　　　　　श्रीसांब　　　　　कार्तिक शु, १०।१६६७
ऑक्टोबर २३, १७४५.

श्रीमंत राजमान्य राजश्री बाळंभटजी वैद्य ताा
श्रीमंत राजश्री विश्वनाथभटजी वैद्य स्वामींचे शेवेसी.

पोा। आप्पाजी जिवाजी कृतानेक साां नमस्कार विनंति. येथील वर्तमान कार्तिक शुध १० मुाा नागपूर येथास्थित जाणोन स्वामीनें आपले निजानंद लेखन करीत गेले पाा. यानंतर कृपा करून दोनच्यार पत्रें पाा तीं उत्तम समई पावोन बहुत समाधान जालें स्वामीनें आसामीच्या रुपयासाठीं व दरबार खर्चासाठीं लिाा. येैशास आमचें वर्तमान मामलतीचें स्वामीस कळावें म्हणोन लिाा. आहे. गतवर्षी सातान्याचे मुक्कामीं दोन लक्ष दहा हजार रुाा नगद भरणा करून, श्रीमंत राजश्री रघोजीबावास दिल्हे आणि मामला केला. त्यास आठरा महिने जाले. कुल आज ताा रसदेस भरणा साठ हजार रुा। पावले. वरकड रुपया जो वसूल जाहला, त्याजपैकीं राा विसाजी गोविंद यांचे गुजारतीनें, एक लक्ष दहा हजार सरकारांत नेले व राा मल्लारराम यांही बदले पंच्यासी हजार रुायांचे घालून

पैका नेला. याजखेरीज किल्ल्याचा खर्च सिबंदी पंचेतालीस हजार रुा, समाईक खर्च सव्वा लाख रुा याजखेरीज राज्याचा हिसा निराळा. येणे-प्रमाणें गुाची मामलत जाहली. त्यास उपरी श्रावण मासीं सौावती मातुश्री सरकार बाईनें व रा जानोजी भोसले व रा जिवराऊ मोहिते व रा तुलजोराम यांहीं विचार केला कीं. आम्हांकडुन मामला काढून सरकारांत मामला ठेवावा. येक कारकून सरकारचा ठेवावा, जो पैसा येईल तो जमा करून ठेवावा. यैसा विचार पूर्ता करून आम्हांस सांगोन पा कीं, तुम्ही आपले कमाविसदार बोलाऊन घ्या आणि आमचे कमाविसदारांस आमल करूं द्या. तेव्हां त्यास आम्हीं खरपुस सांगोन पा कीं, आमचे रुा जो कोणी देईल तो आमल करील आणि धणी तुम्ही जबरदस्त आहां. तुमच्या चित्तास येईल ते करा. परंतु आम्ही शंभर ब्राह्मण येथें आहों, इतके तुमच्या दारापाशीं बसोन प्राणत्याग करून, रुधिरें करून, तुमची कचेरी रक्तांबर करूं, तर आम्ही ब्राह्मण. यैसें पुर्ते विचारून कर्म कर्णें तें करा: म्हणोन सर्वांस सांगोन पा; आणि आम्ही निसुर कारबार सोडून बैसलों. यैसें दोन महिने समग्र दंगा जाहला. शेवटीं सर्वांच्या चित्तास आलें कीं, हे ब्राह्मण अतत्याई आहेत. हे आतत्याई करावयासी चुकणार नाहींत. यैसें पुर्ते ध्यानास सर्वांच्या आलें. तेव्हां दिपवाळी जाल्यावर आम्हांस बोलाऊन समाधान केलें; परंतु रुा हजार विसेक आणखी गला पडोन घेतलें, तें कबूल केलें. येजातींचें वर्तमान आहे. बालनाइकी, बहुनाइकी, स्त्री-नाइकी यैसी सर्व येकत्र जालें आहे. यैसी यास पुढें ईश्वर काये करील तें पाहावें. रा पुरुषोत्तम भटजीच्या व रा कोनेरपंत यांच्या इमानावर गुतलों. त्यास कोनरपंत बंगाल्यांत गेले आणि पुरुषोत्तमभटजी सर्गास गेले. रा विसाजी गोविंद् येथें आहेत. त्यास कोणी कारभारांत मानितच नाहींत. यैसे प्रसंग जाहला आहे. आतां आम्हांस सर्व प्रकारें अश्रा स्वामीचा आहे. जर स्वामि मनावर धरून अभिमान पुरस्कर आम्हांस उगवितां, तर आमची जिनगानी राहत्ये. नाहींतर भटजी ज्या पंथास गेले त्याच पंथास आम्हांस जावें लागेल. यैसे ढंग परिछिन दिसोन आले. यानंतर स्वामीचे दरबार खर्चाचे रुा पैकीं येक हजार रुा तूर्त वरात देविली आहे, ते येका महिन्यानें तुमच्या कारकुनाचे पदरीं पडतील. रुा हजार तेही जमाबंदी

कांहीं होत नाहीं. बंद जाहलें आहे पुढें काये होईल तें पाहावें. राजश्री रघोजी बावाची अवकृपा विदित आहे. राजश्री वैद्य बावा या प्रांतास येतील तर सर्व कामकाज होऊन येईल. नाहींतर कांहीं होत नाहीं. वरकड सविस्तर वर्तमान भटजीस लिहीलें आहे त्याजवरून कळों येईल. कोकणांतील कोणी आलें असिलें तर आमचे घरचें वर्तमान लिहीलें पाहिजे. हालीं पत्र कोंकणांत पाठवावयास पाठविलें आहे तें कोंकणांत पाठविलें पाहिजे. बहुत काय लिहीणें लोभ असो दीजे हे विनंती.

Naro Anant Gadre writes to Ramchandra Gopal Karkare from Nagpur that owing to the displeased attitude of Raghuji towards Vishvanath Bhat, it is difficult to work here. His presence in this part of the country was therefore necessary.

No. 34] श्री भाद्रपद , १६६७
ऑगस्ट. , १७४५

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बाळंभट व विश्वनाथभट वईद्य बावा स्वामी गो यासीं.

सेवक केसो त्रिंबक कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुषळ जाणून स्वकीयें कुषळ लिहीत गेलें पाहिजे, विशेष. आपण पत्र पाठविलें तें पावलें, त्याजवरून बहुत समाधान जाहालें. येसेंच निरंतरी पत्र पाठवून परामृष घेत असलें पाहिजे. विशेष दरबारचें वर्तमान सांप्रत कळत नाहीं. याजकरितां हें पत्र आपणास लिहिलें असे तरी श्रीमंत महाराज स्वामी व सौभाग्यवती मातुश्री बाईसाहेबांचा आशई कसा आहे व राजश्री श्रीनिवास पंडित याचा मनोदये कसा आहे हें सविस्तर आपण लिहीलें पाहिजे. आपण दरबारीं आहेत, तेथें चिंता काई आहे ? दरबारचें वर्तमान सविस्तर लिहिलें पाहिजे. आम्हांस श्रीमंत राजेश्री सरखेल साहिबी गोपाळदुर्गास ठेविलें आहे. येथील आमल शामलाचे वेळेस चालत होता, त्याजप्रमाणें सुदामत चालवावा लागतो. त्यास दरबारी कोणी कांहीं म्हणतील, तरी आपण तेथें आहेत, वरचेवरी परिहार केला पाहिजे.

कर्नाटक प्रांती हत्ती आणावयास गलबतें पाठविली आहेत व सा गुराबा व २० गलबतें यैसे आरमार बाहेर स्वारीस गेलें आहे व तीन गुराबा २० गलबतें व वीस महागिरीया यैसा संज करून राजपुरी प्रांतें रवाना केली असेत. आपणांस कळावें म्हणून लिहिलें आसे. बहुत काय लिहिणें, लोभ असो दीजे, हे विनंति.

Tulaji Angres' agent Kesav Trimbak writes to Vaidya brothers to inform him of the news of Shahus' court. He wanted to know the opinion of Chatrapati, the Senior queen and Srinivas Pratinidhi about the actions of Angre. The writer was asked by Angre to manage the affairs as before.

No. 35] श्रीशंकर भाद्रपद शु. ११/१६६७
ऑगस्ट २६, १७४५

तीर्थस्वरूप राजश्री **बालभटजी** दादा स्वामी वडिलाचे सेवेसी.

अपत्ये **विश्वनाथभट** वैद्य कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति, उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे. विशेष, आपणांकडील वर्तमान बहुत दिवस कलों येत नाहीं तरी सविस्तर लिहोन पाठविलें पाहिजे. यानंतर आम्ही अनुष्ठान भाद्रपद शु. ७ समाप्त करून भाद्रपद शुा ११ स्वार होऊन **विजयदुर्गा**(स) गेलों. राजश्री **सरखेल**ची भेट घेऊन सत्वरच येतों. चिरंजीव **बाबू माखजनास** पाठविला आहे. तुम्हीं वरून पालखी पाठवणें, इतकियांत आम्हीं इकडून येतों आणि समागमें येऊं. **आंबरसेट कोंबडा** खाले येईल, त्याजबरो आपलीं तटें व खचर बैल यैसें पाठविणें. येतें समयीं खालून तांदूळ घेऊन येऊं. वडिलांस कलावें म्हणोन लिहीलें आहे. बहुत काये लिहीणें. लोभ असो दीजे. वरकड सविस्तर वर्तमान लिहोन पाठविणें. **आंबरसेटी**चा येक माणस देऊन शिाप्रा बैल, खेचर, तटें पाठविणें. + बहुत काये, लिहिणें, हे विनंति.

+ या पुढील मजकूर खाशाचे हातचा आहे.

Vishvanath Bhat Vaidya writes to his brother about his journey to Vijaydurg.

No. 36] श्री छ ६ सवाल
कार्तिक शु. ८ । १६६७
ऑक्टोबर २१, १७४५

अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य राजश्री विश्वनाथ
वैद्य गोसावी यांसी

सेवक बाबूराव सदाशिव नमस्कार. सुहूर सन सीत आर्बैन मया अल्फ. तुम्ही सेवेस उमेदवार लिहिणार सरंदाज, शाहाणे पाहोन तुम्हांस फडणिशी सांगितली आसे. तरी इमानें इतबारें राहाणें. तुम्हांस वेतन सालिना रुपये १००० येक हजार केलें असे. पावेल. जाणिजे छ ६ माहे सवाल. (लेखनावधी सीमा) बार सरंदाज=बुद्धिवान.

Babuji Naik Joshi confers a grant of 1000 annuity upon Vishvanathbhat Vaidya for the Phadanisi.

No. 37] श्रीसांब कार्तिक शु, १०।१६६७
ऑक्टोबर २३, १७४५.

श्रीमंत राजमान्य राजश्री बाळंभटजी वैद्य ताा
श्रीमंत राजश्री विश्वनाथभटजी वैद्य स्वामींचे शेवेसी.

पो।। आप्पाजी जिवाजी कृतानेक सां नमस्कार विनंति. येथील वर्तमान कार्तिक शुध १० मुा नागपूर येथास्थित जाणोन स्वामीनें आपले निजानंद लेखन करीत गेले पाा. यानंतर कृपा करून दोनच्यार पत्रें पाा तीं उत्तम समई पावोन बहुत समाधान जालें स्वामीनें आसामीच्या रुपयासाठीं व दरबार खर्चासाठीं लिा. येशास आमचें वर्तमान मामलतीचें स्वामीस कळावें म्हणोन लिा. आहे. गतवर्षी साताऱ्याचे मुकामीं दोन लक्ष दहा हजार रुा नगद भरणा करून, श्रीमंत राजश्री रघोजीबावास दिल्हे आणि मामला केला. त्यास आठरा महिने जाले. कुल आज ताा रसदेस भरणा साठ हजार रु।। पावले. वरकड रुपया जो वसूल जाहला, त्याजपैकीं राा विसाजी गोविंद यांचे गुजारतीनें, एक लक्ष दहा हजार सरकारांत नेले व राा मल्लारराम यांही बदले पंच्यासी हजार रुपयांचे घालून

पैका नेला. याजखेरीज किल्लयाचा खर्च सिबंदी पंचेतालीस हजार रुा, समाईक खर्च सव्वा लाख रुा याजखेरीज राज्याचा हिसा निराळा. येणे-प्रमाणें गुाची मामलत जाहली. त्याज उपरी श्रावण मासीं सौावती मातुश्री सकवार बाईनें व रा जानोजी भोसले व रा जिवराऊ मोहिते व रा तुलजोराम यांहीं विचार केला कीं. आम्हांकडुन मामला काढून सरकारांत मामला ठेवावा. येक कारकून सरकारचा टेवावा, जो पैसा येईल तो जमा करून ठेवावा. येैसा विचार पूर्ता करून आम्हांस सांगोन पाा कीं, तुम्ही आपले कमाविसदार बोलाऊन घ्या आणि आमचे कमाविसदारांस आमल करूं द्या. तेव्हां त्यास आम्हीं खग्पुस सांगोन पाा कीं, आमचे रुा जो कोणी देईल तो आमल करील आणि धणी तुम्ही जबरदस्त आहां. तुमच्या चित्तास येईल ते करा. परंतु आम्ही शंभर ब्राह्मण येथें आहों, इतके तुमच्या दारापाशीं बसोन प्राणत्याग करून, रुधिरें करून, तुमची कचेरी रक्तांबर करूं, तर आम्ही ब्राह्मण. येैसें पुर्ते विचारून कर्म कर्णे तें करा: म्हणोन सर्वांस सांगोन पाा; आणि आम्ही निसुर कारबार सोडून बैसलों. येैसें दोन महिने समग्र दंगा जाहला. शेवटीं सर्वांच्या चित्तास आलें कीं, हे ब्राह्मण अतत्याई आहेत. हे आतत्याई करावयासी चुकणार नाहींत. येैसें पुर्तें ध्यानास सर्वांच्या आलें. तेव्हां दिपवाळी जाल्यावर आम्हांस बोलाऊन समाधान केलें; परंतु रुा हजार विसेक आणखी गला पडोन घेतलें, तें कबूल केलें. येजातीचें वर्तमान आहे. बालनाइकी, बहुनाइकी, स्त्री-नाइकी येैसी सर्व येकत्र जालें आहे. येैसी यास पुढें ईश्वर काये करील तें पाहावें. रा पुरुषोत्तम भटजीच्या व रा कोनेरपंत यांच्या इमानावर गुतलों. त्यास कोनरपंत बंगाल्यांत गेले आणि पुरुषोत्तमभटजी सर्गास गेले. रा विसाजी गोविंद येथें आहेत. त्यास कोणी कारभारांत मानितच नाहींत. येैसे प्रसंग जाहला आहे. आतां आम्हांस सर्व प्रकारें अश्रा स्वामीचा आहे. जर स्वामि मनावर धरून अभिमान पुरस्कर आम्हांस उगवािता, तर आमची जिनगानी राहत्ये. नाहींतर भटजी ज्या पंथास गेले त्याच पंथास आम्हांस जावें लागेल. येैसे ढंग परिछिन दिसोन आले. यानंतर स्वामींचे दरबार खर्चाचे रुा पैकीं येक हजार रुा तूर्त वरात देविली आहे, ते येका महिन्यानें तुमच्या कारकुनाचे पदरीं पडतील. रुा हजार तेही जमाबंदी

मार्गशीर्ष मासीं करितों आणि तेहि हरतजवीज करून देवितों. आपलें समाधान असो द्यावें. आम्हीं दोन हजार आपल्या सावकारांस उणे देऊं; परंतु स्वामीचे असामीचे व वरातेचे यैसे अगत्यवादें प्रविष्ट करूं, हे निशा आसो देणें. सर्वस्वें स्वामीचा भरोसा धरितों आणि स्वामीस कैसें गैरराजी राखों? स्वामीस सर्व प्रकारें राजी राखो. कळलें पा, परंतु स्वामीनें सर्व प्रकारें आमचें अगत्य धरून रा तुकोराम विनंती कर्तील त्याप्रमाणें साहित्य पत्रें उत्तम प्रकारें मातुश्री बाईसाहेबांस व रा जानोजीबावांस व रा जिवराऊ मोहिते यांस व रा विसाजीपंतास व रा तुळजोपंतास यैसी बरें प्रकारें धमक देऊन, ताकिद पत्रें महाराजांचीं व सौभावती बाई-साहेबांची पा द्यावीं कीं, उत्तम प्रकारें त्याचें स्या देणें, नाहीं तर हुजरे येतील आणि तुम्हांस श्रमी कर्तील, यैसें न करणें, यैसीं पत्रें खामखा पाठऊन द्यावीं. येविसीं आनमान न करावा. बहुत काय लिहिणें, कृपा असो दीजे. हे विनंती.

Appaji Jivaji Subhedar of Deogad writes from Nagpur to Vaidya brothers that last year he paid at Satara 2 lacs to Raghuji Bhosale and the Mamlat was secured, During the last 18 months he paid Rs. 60000 as Rasad and Visaji Govind paid one lakh and 10 thousands into the treasury. Malharram Gharpure took away 85 thousands The other items of expenditure were:— Rs. 45000 for fort expenses and one lakh for common expenses. In the month of Shravan, S. Sakwarbai, Janoji Bhosale, & Jivarao Mohite settled that they should take away his mamlat and keep it for the State and accordingly nformed him to order his Mukhtyar to hand over possession of the villages to their Mukhtyar. He then told them that he would not leave their door. As a true brahmin, he would shed his blood in their house. He did not leave his attitude for two months and in the end they agreed after Divali to pay the money. They wanted Rs. 20000 which he agreed to pay after great reluctance

As to the recovery of money, Konarpant Kulkarni went to Bengal and Purushtotambhat Shevade died. One Visaji Govind was in Berar. But he lost his influence in the management of the State. His request therefore was to send peremptory letters from the king and the queen, ordering these persons to pay the debt of Vaidyas at any cost.

No. 38] श्रीरामचंद्र कार्तिक । १६६७
नोव्हेंबर, १७४५.

सकलगुणपरिपूर्ण राजमान्य राजश्री **बालंभट** व **विस्वनाथभट**
वैद्य स्वामी गोसावी यांसी.

पोष्य **भगवंत राऊ रामचंद्र** कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीय लेखन केलें पाहिजे. विशेष. अलीकडे आपणाकडील पत्र येऊन वर्तमान कलत नाहीं तरी येसें नसावें. निरंतर पत्रीं सांभाल केला पाहिजे. यानंतर अलीकडे सौ **जिजाबाईसाहेबीं** रा **अर्जोजी यादव** याची उभारणी करून पुत्र म्हणविलें. राज्यभाराचा येखत्यार देऊन फौजबंदी केली. राजश्री **आपाजी सितोळे** व **चिकोडीकर** मेलऊन **इंगलीवर** शह दिल्हा. खंडणी घेतली. तेथून कूच करून **मुरगूड** प्रांतें **कागल** येथें येऊन मोर्चे दिल्हे. **कोल्हापुराहून** खासा माहाराज धणी लस्करांत नेऊन राजश्री **राणोजी घोरपडे** सेनापती व **निपाणकर** हत्तीघोडे देऊं करून बोलाऊन आणिले. **मुरगूडचें** ठाणें घेतलें, तेथून मौजे **टीकपुरली** देसकुचा गांव होता, त्यास वेढा घातला. खासा बाईसाहेब **कोलापुराहून भांडें** घेऊन लस्करांत आली. मोर्चे देऊन भांडीयाचे बलें गांव घेऊन ठाणें घातलें. तेथून आम्हांवर शह द्यावा, याअर्थं मनसबा केला होता. परंतु लस्करांत दंगा होऊन **सेनापतीचा** रुसवा जाहाला. सेनापती निघोन गेले. **चिकोडीकर येमाणा** व खासा **धणी बाईसाहेबासहवर्तमान** **कागल** प्रांतें जाऊन रेकुंडी मारिली. खेडें घेतलें. तेथून **काडापाच्या** मठास जाऊन **चिकोडीकरांच्या** संमतें जंगम गोसावी ठेऊन **करवीरास** आले. **चिकोडीकर यमाणा** यासी मोत्याची जोडी व उत्तम वस्त्रें व **बारवाड खेडें**, इनाम देऊन बहुमान करून, निरोप दिल्हा. याप्रमाणें आजी तागायत मनसबा जाला आहे. पुढें आमचा अपाय करावा, सरदारी मोडावी, हा मनोदय **बाईसाहेबांचा** आहे. परमेश्वर दयेनें घडेल तें पहावें. **मनोलीकर** राजश्री **हिंदुराव धोरपडे ममलकतमदार** येऊन बैसले आहेत. राजश्री **दौलतराव** यांसी **सेनाखासखेल** यांची कन्या वधू नेमस्त केली आहे. राव **मामदार** यांकडून धणी यांस पत्रें घेऊन **माहेपाजीराम** व **जीवभट** आले आहेत. माघमासीं लग्नें नेमस्त केलीं आहेत. लग्नाचा समारंभ होईल तो पहावा. सविस्तर अर्थ **महाराजांस** व आपणांस कळावा या अर्थं लिहिला

आहे. निराळें वाटेनें विदित करणें. *आम्ही ब्राह्मण लोक निर्बळी पाहून आम्हांस मोडावें ही वासना धरीत आहेत. तुम्ही आमचे दरबारीं मध्यस्त असोन, थोरले महाराजाजवळीं अर्ज करीत नाहीं. उभयेता राज्यांत आमची दाद नव्हे. काये करावें ? कोणास शरण जावें ? सर्वत्र अविचार झाला. न्यायेनीति धर्म बुडाला. मोगलाई बुडाली. आम्हां ब्राह्मण लोकांचें संकट परमेश्वरास आहे महाराज राजे थोर, समर्थ, दीनबंधु, दिनानाथ, बिरुद हिंदुपतींचें आहे. आमचा धावा करावा. आपलें निशाण रक्षावें. तुम्हीं विनंती करणें. कृपा केली पाहिजे हे विनंती. ×

१ तोफ. २ राज्याधारस्तंभ (किताब).

* पुढील मजकूर लेखकाचे हातचा.

Bhagwantrao Amatya writes in detail to Vaidya brothers the administration of Jijabai of Kolhapur. She considered Arjoji Yadav as her son and gave him the assistance of Yamanna Chikodikar and Apaji Shitole to capture Murgud, Kagal, Ingali, Tikapurli and exact money. The marriage of Daulatrao Ghorpade was settled with the daughter of Sena-khaskhel which will be performed in Magh. He requests them to explain Chhatrapati his deplorable condition.

No. 39] श्री सोमवार कार्तिक व. ५। १६६७

नोव्हेंबर ११, १७४५.

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बाळंभट व

राजश्री विश्वनाथभट वैद्य स्वामी गोसावी यांसी.

सेवक कोनेर राम कृतानेक नमस्कार विनंति. तागायेत कार्तिक वद्य ५ मुकाम नजीक सहस्राव येथें सुखरूप असो विशेष. तुम्हांकडून बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं. तरी येैसें नसावें. सदैव येणारा समागमें पत्र पाठवून संतोषवीत गेलें पाहिजे. यानंतरी इकडील मजकूर तरी येंदां छावणी पांच महिने बंगाले प्रांतें करून शोणभद्रतीर कार्तिक सुध त्रितियेस उतरोन, प्रस्तुत भोजपूर प्रांतामध्यें आलों. असो, इकडील

महिना पंधरा रोजामध्यें कार्यभाग उरकून पुढें मकारग्राम प्रांतें जाणार. इश्वरकृपेंकरून घडोन येईल तें खरें. तुम्हीं दरबारीं व चहूकडील वर्तमान साध्यंत मनास आणून सविस्तर लेहून पाठविलें पाहिजे. वरकड सविस्तर वर्तमान इकडील यथास्थित असे. दरबारी बहुत सावधपणें असिलें पाहिजे. तुमच्या भरंवसियावर राजश्री रघोजी बावा बेफिकीर असेत. घरीं चिरंजीव मुलें आहेत. त्यांचा समाचार हरघडी घेत असिलें पाहिजे. बहुत काये लिहीणें लोभ असो दीजे हे विनंती.

Details of Raghuji's expedition into Bengal are given in this letter by Koner Ram Kolatkar from his camp at Sahasrav when he was with Raghuji.

No. 40] श्री सोमवार मार्ग. शु, १३। १६६७
नोव्हेंबर २५, १७४५.

श्रीगणेशाय नमः ।

स्वस्तिश्री शके १६६७ क्रोधन संवत्सरे मार्गसिर्षे मासि शुध पक्षे त्रयोदसी ईंदु वासरे जन्म नक्षत्र भरणी चरण त्रितीय शुभंमस्तु बाबूचें जन्म नक्षत्र (अपूर्ण)

This gives the date of the birth of Baburao Vishvanath.

No 41] ९ जिल्काद.
श्री मार्गशीर्ष शु १० शके १६६७ ते
मार्गशीर्ष व. ९ शके १६६७.
नोव्हेंबर ते ६।१२।१७४५.

यादी स्वारी राजश्री विसाजी रघुनाथ श्री गणपतीपुलें सुरा सीत अर्बैन मया अलफ माहे जिलकाद छ. ९ ता

जमा ——— रुपये

२०० छ. ९ रोज पोतापैकीं घेतले
२० छ. १० रोज राजश्री पंताकडील
१५ छ. २२ रोज शुक्रवार पंताकडील
———
२३५

खर्च — रुपये

१२॥ मुक्काम पाली छ ९ रोज
-॥- श्रीखंडेराव यांजपुढें
-॥- दाणा घोड्यास कैली ८८२॥ दर ८।१ प्रो
-॥- पानें विड्याचीं २९००
९ भोई रोजमुरा खर्चास दिल्हे
१ गंगाजी खिजमतगार
१ फिरंगोजी जाधव खिजमतगार
१ लिंबा खासदार
३ रायाजी कानटकर वगैरे आा ३ हुजरे
१२॥

१ मुकाम चाफळ छ ११ रोज रविवार
१८ श्रीरघुविरापुढें

२ मुकाम नाटोसी छ १४ रोज
२ देणगी नि रा विष्णुपंत
१ चोपदार १ भोई
२

-॥- मुकाम मलाघाट घोडियास दाणा हरबरे

२ मुकाम संगमेश्वर छ १७ रोज
१ दाणा घोडियास कैली ८॥ उडीद
१ कर्दन खुर्दा केला रुा
२

१०॥ मुकाम आंबेड खुर्द छ १८ रोज
१० भोई बा। मुशाहिरा
९ किता ९ किता
१०
-।- घोडियास दाणा हरभरे कैली ८८१
१०॥

३ मुकाम कोतवड छ १९ रोज
२ कुंडास भेठ ठेविली
-॥- भोईसरा बदल दिल्हा
-॥- केसो महादेव कुंडापुढें ठेविली
३

३६॥ मुकाम श्रीगणपतीपुळें छ १९ ता छ २३ रोज मंदवार
१९ श्रीची समाराधना व लघुरुद्र ब्राह्मणभोजन वगैरे सामान
१९॥ लघुरुद्राबदल ब्राह्मणांस दक्षणा रुा
१ फिरंगोजी जाधव
१ गंगाजी खिजमतगार
१ राणोजी यादव दिा गोसावी मोघम खर्चास दिल्हा
३६॥

An account of money spent when Visajipant Vaidya visited Ganpati Pule.

No. 42] श्री २६, जिल्काद.

तुळाजीचा शिक्का व मोर्तब यावर आहेत.

मार्ग. ब १३ । १६६७

डिसेंबर ९, १७४५

राजश्री विसाजी रघुनाथ गोसावी यांसी.

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रीतुळाजी आंगरे सरखेल रामराम विनंती, उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय लेखन केलें पाहिजे. विशेष तुम्ही राजश्री सिवाजीपंत समागमें श्री पुळें येथें देवकार्यास आले आहा. ऐशास राजश्री सिवाजीपंत याचे भेटीचें प्रयोजन आहे, याजकरितां राजश्री आबाजीपंत पाठविले आहेत. तरी तुम्ही त्यांस जो विचार सांगणें तो सांगोन गुंजाणनां ये जागा दर्शनासें अगत्यताच यावें. येथें आल्यावर कितेक अर्थ परस्पर अवगत होऊन समाधान होणें तें होईल. तुम्हीं आलेस(च) आहा, हेंही उत्तम आहे. दर्शनांतीं सविस्तर कळेल. रवाना छ २९ जिल्काद बहुत काय लिहिणें हे विनंती. (लेखन सीमा)

Tulaji Angre invites VishvanathBhat for a personal meeting, from Pule where he had gone.

१७४६

No. 1 श्री पौष १६६७
जाने. ,१७४६

यादी

१ राजश्री **नरहर लक्ष्मण** दि **माहादजी सिंदे** यासि पत्र जें, **महादजी सिंदे** यांनीं पा **जालनापूर** येथें पाईमली व घासदाणा व तसनस फार केली त्यास परगणे मजकूरचा यैवज घेतला असेल तो आपले सरदेशमुखींत मजुरा देणें म्हणून पत्र.

१ रा **हणमंतराव आटोळे** सफेजंगबहाद्दर यांसि पत्र जें, नानाप्रकारें परगणेयांत उपद्रव रोखेपत्र करून करितात तर हे गोष्ट कार्याची नाहीं, तरी फिरोन रोखापत्र होऊन तुम्हाकडून उपद्रव जाहाल्यास कार्यास येणार नाहीं म्हणून पत्र.

१ मौजे **कान्हाटी** पा सुपे हा गांव दरोबस्त राजपत्रीं इनाम आहे, त्यांस रा **बाजी हरी सुभेदार** पा मार यांजकडून बहुत प्रकारचे उपद्रव होतो त्यास पत्र जें, यांचे गांवास हरयेकविसीं रोखापत्र करावयास प्रयोजन नसे म्हणून पत्र फिरोन बोभाट येऊं न देणें.

(1) This is a list of letters that were taken by Vaidya from Shahu Maharaj to 3 persons who were ordered not to show undesirable activities.

---

२२ जिल्हेज
No. 2 श्री पौष व. ८।१६६७
जाने. ४,१७४६

तुळोजीचा शिक्का व
मोर्तब पद्मदलसम
दुरेघी

राजश्री **बाळंभट** व **विश्वनाथ भट** वैद्य गोसावी यांस.

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य **श्री तुळाजी आंगरे सरखेल** रामराम विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन केलें पाहिजे. विशेष सांप्रत आपणाकडून पत्र येऊन दरबाचें वर्तमान कळों येत नाहीं तरी सविस्तर लेहून पाठविलें पाहिजे. यानंतर कितेक कार्यभागाचा अर्थ सांगोन श्रीमंत **राजश्री स्वामींचे** सेवेसी राजश्री **विसाजीपंत** पाठविले आहेत. सकल अर्थ राजश्रीचे सेवेसी निवेदन करितील व तुम्हां उभयतां सांगतील, त्याप्रमाणें राजश्री जवळ विनंति करून इकडील जे कार्यभाग आहेत ते उरकून देऊन मशार-निल्हेची रवानगी केली पाहिजे. वरकड इकडील कार्यप्रयोजनीं दरबारीं ममता धरि-

जे, ते तरी उचित आहे. तुम्हांवरी वकिलीच सोपिली असतां हरएक प्रसंगास अपोन, समई जाबसालास अंतर करूं नये व न कराल हा भरवसाच आहे. तरी कार्यभागाचे ठाई तत्परता धरिजेत असिले पाहिजे. येवसीं बहुत काय लिहिणें ! लोभ असों दिल्हा पाहिजे. रवाना छ २२ माहे जिल्हेज हे विनंती. (लेखन-सिमा)

(2) Tuloji Angre writes to Vaidya Brothers that Visajipant is sent to narrate to Maharaja and to you both, what he wanted from the King and requests that Visajipant should be sent back early. The writer expresses his perfect confidence in Vaidya Brothers that they will not fail to protect his interest in political contested matters.

No. 3 श्री पौष व. ८।१६६७
जाने. ४,१७४६

माहाराज राजश्री छत्रपती स्वामीचे सेवेसी.

सेवक तुळाजी आंगरे विज्ञापना. लोकांनीं गवगवा केला आहे, राजश्री विसाजीपंत यांसी निरोप देणार महाराज धनी आहेत विनंती.

हें सर्व पत्र स्वदस्तुरचें आहे.

(3) Tuloji requests Chhatrapati to send back Visajipant, his clerk.

No. 4 श्री पौष वद्य ११।१६६७
जाने. ६,१७४६

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बाळंभट
व विश्वनाथ भट स्वमींचे सेवेसी.

सेवक नारो अनंत कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम ता पौष वद्य येकादसी जाणून स्वकीयेलेखन करित असिलें पाहिजे. विशेष पिराजी बा। पत्र पाठविले, तेथें आज्ञा जे, कुंभार व वेठे पाठवणें. त्याजवरून वेठे ४ व कुंभार पाठविला आहेत. यांजपासून पंधरा दिवस वेठ घेऊन निरोप द्यावा. कुंभार येकच घा। आहे. यासही बेगार घेऊन निरोप द्यावा. सेतामाताचा हंगाम आहे. पुढें ही आज्ञा होईल तेव्हां येईल. मौजे मजकूर पैकीं संक्रांतीचे तीळ वेठे याजबा। केली ८।१ च्यार पायली पाठविले आहेत. घेतले पाहिजेत. मौजे मजकूरचा गुरव रा। सिवराम-पंताकडून सातारेयासी गेला आहे, त्यास त्याचे बोस बरें वाटत नाहीं. याज-करितां राजश्री पंताकडून त्यास निरोप देवावा. रा। दामाजी शंकर यांजकडे दुसरे

व देवर्डीच्या कागद पाठविलात, त्यास दामाजीपंतांनीं कागद माघारा टाकिला, घेतला नाहीं. हुजुरे याजजवळ बोलिला जे, सालमजकुरीं आपणाकडे तें गाव नाहीं. त्याजवरी हुजुरे मौजे बराणपुरास गेले. तेथील पाटील घेऊन दामाजीपंताकडे गेले आहेत. दामाजीपंतांनीं बऱ्हाणपुरकर पाटील घेतले, तर दामाजी पंतासी हुजुरे कजिया करून मसाला घेतील. त्यानें कांहीं पाटिलास आडथळा न केला, तर चौगांवचे पाटील घेऊन सातारेयास येतील. दामाजीपंतही सातारेयास येणारे आहे. तेथें आला तर उत्तमच जाहले. तेथें न आला तर फिरोन त्याचें पारपत्य केलें पाहिजे. नाहींतर खेडीं तरी टाकावीं. दोतील एक गोष्ट होई, ती करावी. परंतु याचा कथला न ठेवावा. राजश्री पंतप्रधान यांचे कागद पाठविलेत ते त्यांचे कमाविसदारास दिल्हे. त्यांनीं एक गाय व म्हैस नेली आहे. त्यास म्हैस आणावयास माणूस पाठविले होते. त्यास ते म्हणतात जे, सुभेदार सातारा आहेत तेथेंच म्हैस गाई पाठवितों. ते तेथें देतील. ऐसें वर्तमान आहे. आपाजी पाटील वाबळे यांचें खत तेथें आहे तें पाठवावें, पैका देतो म्हणतात आहे, तर खत पाठविलें पाहिजे. येथें घर बांधावें सारखे आसिलें तर लिहोन पाठवावें. येथें गाडे येणार आहेत. लाकडें घेऊं. सातातुळयाचें घर बांधलें तर तेनसे पर्यंत रुपये लागतील. कळावें म्हणून लिहिलें आहे. रा इंद्रोजी कदम नि पंतप्रधान यांची पागा कसबे सुपे येथें आहे, त्याचे कांबाडी येथें येऊन गवताविसीं उपद्रव करितात. त्यास इंद्रोजी कदम तेथें आहेत, त्यांचा एक कागद त्यांचे पागेस पाठविला पाहिजे. वरकड वर्तमान गांवचे येथास्थित असे. बहुत काय लिहिणें लोभ असो दीजे, हे विनंती.

राजश्री रामचंद्रपंत स्वामीस साष्टांग नमस्कार. विनंती उपरी. आम्हास खासगत येक पागोटें विकत घेऊन पाठविलें पाहिजे. किंमत रुपये ४ पावतों पाठवावें. येथें पागोटें बांधावयास नाहीं, यांजकरितां लिहिलें आहे. हे विनंती.

---

१ बापास. २ तंटा. ३ मजूर.

(4) Naro Anant writes to Vaidya Brothers from Karhati that four labourers and one potter are sent. They should be allowed to come back after a fortnight. The gurav sent by Shivram Tukdeo should be sent back, His father was unwell. The letter contains the information about the revenue collection of 4 villages and the difficulties created by Damaji Shankar. The trouble caused by the labourers of Supa who were taking grass from Karhati for the body of horses belonging to Indroji Kadam, can be stopped by a letter from him to Paga Officer.

No. 5 श्री + शंकर १० जिल्हेज
माघ शु. २।१६६७
जाने. १२,१७४६

राजश्रियाविराजित राजश्री नारोपंत स्वामी गोसावी यांसी.

सेवक बाळंभट वैद्य नमस्कार विनंती उपर तुम्ही तीळ पाठविले ते पावले. गावचा मजकूर लिहिला, त्यास देवडीचे तो हुजरे आले. राजश्री स्वामीकडील हुजुरे पाठविले आहेत त्यांचा मजकूर काय होईल तसें लिहून पाठविणें. मौजे कान्हाटीचा पाटील पाठवणें म्हणून लिलें, त्यास राजश्री स्वामीचे घरचें लग्न जालें. म्हणजे त्यास निरोप होईल. घोडियांची निगादास्त करणें. रा छ ३० जिल्हेज बहुत काय लिहिणें. हे विनंती मौजे मजकूरची रसद पाठवणें दाणे जोरी व सजगुरे खा १०० संमराचे घेऊन पाठवणें + हे विनंती.

+ पुढील मजकूर लेखकाच्या हातचा

(5) This letter must be at the time of S. Gajarabai's Marriage.

No. 6 श्री १ मोहरम
माघ शुध ३।१६६७
जाने. १३,१७४६

तुळोजीचा शिक्का व
मोर्तब पद्मदलसम
दुरेघी

राजश्री बाळंभट व विश्वनाथभट वैद्य गोसावी यांसी.

छ सकलगुणालंकरण अखंडीत लक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नों तुळाजी

‿ श्री ०	आंगरे सरखेल रामराम विनंती. येथील कुशल जाणून
श्रीशाहुनृप	स्वकीय कुशल लेखन केलें पाहिजे. विशेष सांप्रत पंत्र
हर्षेण सरखेल स	येऊन कुशलार्थ कळो येत नाहीं, तरी सदैव पत्र पाठवून
मुत्नतेः तुलसिंहस्य	समाधान पावविलें पाहिजे. श्रीमंत राजश्री स्वामीचे
मुद्रेयं सर्वोत्क-	सेवेसी लग्नसमारंभनिमित्य तुस्त व सामान देऊन
र्षेण राजते.	राजश्री विसाजीपंत पाठविले आहेत. हे कितेक कार्य

भागाचा अर्थ सांगतील. त्याप्रमाणें उरकून देऊन रवानगी केली पाहिजे. तुम्हांस शंक्रमणयुक्त तिलशर्करा खले दोन पाठविल्या आहेत. घेऊन प्रविष्ट जाहल्याचें प्रत्योत्तर पाठविलें पाहिजे. येविसीं बहुत काय लिहिणें. लोभ असो दिल्हा पाहिजे. रवाना छ १ माहे मोहरम हे विनंती. (लेखन सिमा)

(6) This is a letter by Tuloji to Vaidya Brothers. He sends Tilgul for Shahu. On the letter there is the seal of Tuloji in which he is called Sarkhel.

१ मोहरम
No. 7 श्री माघ शु. ३।१६६७
जाने. १३,१७४६

तुळोजीचा शिक्का व
पद्मदलसम मोर्तब
दुरेघी

पुा राजश्री **विश्वनाथभट वैद्य** गोसावी यासी.

रामराम विनंति उपरी. राजश्री **सिवाजीपंत** यांची भेटी **रत्नागिरीचे** मुकामीं जाहाली, तेसमई बोलाचाली जाहाली, तेव्हा तुम्ही होतेस, तरी बोलीप्रमाणें **माहाड प्रांतीचे** हातरोखे व दक्षण प्रातीचे मनसबे यांचा विचार दोन्ही गोष्टींचा करार करून मशारनुले व तुम्ही गेलेत. याकरितां हें पत्र आपणास लिहिलें आहे. तरी **सिवाजीपंतास** सांगोन केले करारा प्रों हातरोखे व पुढें कर्तव्य मनसबयाचा विचार केला पाहिजे. येविसीचें सविस्तर सांगोन राजश्री **विसाजीपंत** पाठविले आहेत. हे सर्व अर्थ सांगतील. त्याप्रमाणें कार्यभाग उरकून दिल्हा पाहिजे. रा. छ १ माहे मोहरम बहुत काय लिहिणें हे विनंति. (लेखन सीमा)

(7) Tulaji requests Viṣhwanathbhat Vaidya to carry out what was discussed and settled at Ratnagiri. He sent Visajipant to him for that purpose.

---

६ मोहरम
No. 8 श्री माघ. शु. ८।१६६७
जाने. १८,१७४६

तुळोजीचा शिक्का व
मोर्तब पद्मदलसम
दुरेघी

राजश्री **विसाजी रघुनाथ** गोसावी यासी.

छ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नो।।। **तुळाजी आंगरे सरखेल** रामराम विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करणें विशेष. पत्र पाठविलें प्रविष्ट होऊन लिा वर्तमान कळों आलें. भेटीस यावें कीं काय म्हणोन लिा तरी खासा स्वारी **जयेगडी** लौकरच होईल. तेव्हां भेटी होईल जाणिजे रा छ ६ मोहरम ही विनंती. (लेखन सीमा)

(8) Tuloji Angre Promises to meet Vishvanathbhat at Jaigad.

No. 9 श्रीरामचंद्र माघ १६६७
जानेवारी १७४६

पुरवणी राजश्री वैद्य उभयतांस नमस्कार.

विनंती उपर राजकी वर्तमान तर,

रा **दौलतराऊ घोरपडे** व सौ. **मानुबाई** लग्नास **कोलापुरास** आली सौ **साहेबां** व खासा **धणी** यांनीं लग्नकार्य केलें. समारंभ खर्च वेच बराच केला. परंतु बोली प्रों परिणाम नाहीं. वतनी खेडीं इसाफती कदीम दिलीं नाहींत, यामुळें रुसवा करून दिलगीर होऊन गेले. रायेजादे यांची कन्या वधू होती. आणून दुसरें लग्न केलें, आणि आपले श्चथ(स्थ)ळास गेले. सर्व राज्यभार **बाईसाहेबावर** व **अर्जोजी यादव** यांवर आहे. धनी करितील ते होईल.

हे विनंतीपर हुजुल.

राजश्री **गंगाधरपंत सातारा** आले होते, **श्रीपतराया** पासीं मागोन **माहाराजा** पासीं आणिले. **प्रतिनिधी** व **पेशवाई** देतों येसें मान्य केलें. सेवटीं दोन मास ठेऊन कर्जदार करून आशा दाखऊन फजित पाऊन निरोप दिला. ते **विशाळगडास** गेले.

सोंधेकर व **वाडीकर सावंत** व **गोविंद ठाकूर** येकत्र होऊन **अणाजी परभू** यांसी दगा केला. गोवेकरांनीं **अणाजी परभूस** धरून नेले. **गोविंद ठाकूर** याची दाहावीस घोडीं गेलीं पळोन. वरघाटे आले. येणेंप्रों विचार आहे. **माहाराजास** विदित करणें.

(9) This whole letter is in the Bhagwantrao's handwriting. He gave the news of Kolhapur affairs during the regime of Rani Jijabai. The marriage of Daulatrao Ghorpade took place. She was guided by Arjoji Yadav. Gangadharpant Pratinidhi was called to Satara and promised to get the Pratinidhipada and Peshwai. He stayed there for two months and returned to Vishalgad disappointed without getting anything. Bhagwantrao requested Vaidya Brothers to inform Shahu Chhatrapati of the mal administration of Kolhapur.

No. 10 श्रीरामचंद्र ईश्वरांची माघ १६६७

फेब्रुआरी। १७४६

सकलगुणपरिपूर्ण राजमान्य राजश्री बाळंभट व राजश्री विश्वनाथभट वैद्य स्वामी गोसावी यांसि—

पोष्य भगवंतराऊ रामचचंद्र कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुसल जाणौन स्वकीये लेखन करीत गेलें पाहिजे विशेष. तुम्ही रा संभाजी पडवळ याजबरोबर पत्र पाठविलें तें पावलें. व माहाराजाचे पत्राचें उतर पाठविलें तेंही पावलें. लिहिलें वर्तमान कळों आलें आम्ही उदंड लिहिलें तथापि दरबारीं राज्यांत आम्हा लोकांची दाद मनसुबी नाहीं, हें दुख कोणास सागावें? श्री परमेश्वरावर भार घालून काळ घालवीत आहों. लग्नास दिवस थोडके उरले. लौकर येऊन कार्येसिधी करावी म्हणवून तुम्ही लिहिलें. यैसीयासी आमचा विचार आहे तो आपणास ठावकाच आहे. नातवानीमुळें सर्वही प्रतिकूळ आहे हें तुम्ही जाणत आहां. कर्जवाम तुम्ही देऊन खासा येऊन लग्नाचें साहित्य कराल तरी लग्नकार्यें सिधीस जात आहें. आमचे सखे ईष्टमित्र अवघे तुम्ही आहा. तुम्ही मनावर घेतले पाहिजे. सातारीयासी यावे तरी तूर्त येतां नये. सनेश्वर येऊन पुढें आडवा उभा राहिला आहे. याजस्तव दर्शनास आलों नाहीं. दर्शनांतीं सकल अर्थ कळेल. राजश्री संभाजी पडवळ सांगतील त्याप्रमाणें स्वामींनीं कर्जाचे
+
साहित्य करून दिल्हें पाहिजे. सर्व भरवसा आपला मानिला आहे तुमचे वडिली आमचा सांभाळ केला, ईमान शफत दिली; त्यांचे जागा तुम्ही आहा; तुम्ही शफत दिली; सांभाळ केला; दरबारीं फडी आहा; बोलाचाली करिता; परंतु आमचे ऊर्जित होऊन मनोरथ सफळ न जालें. अम्हा जवळीं टका नाहीं निर्बलीमध्यें ब्राह्मण लोक; आगत्य कोण धरितो? आमचे सारथी सरदार मराठे, वेगवसिलातीचे लोक कदीम आवघे मेले, गेले. कथा बाकीस उरल्या, भारत भागवते व रामायणे कथा जाल्या. श्रवण करून सार्थक नाहीं. तैशा कदीम राज्यांतील पाया, चालचर्या, निर्फळ जाल्या. हालीं चालतें हेंच खरें आहे. आमचे ब्राह्मण लोकांचे संकट परमेश्वरास आहे, तो धावा करील, दुसरा उपाय नाहीं, तुम्ही ये समई कर्जवाम देऊन समये रक्षावा. लग्नकार्य करून घावें. स्वामीचें कर्ज [1]केले तर सहीत वारून देऊं. चिरंजीव मुलें तुमचे हातीं व माहाराजांचे पदरीं घालून देशांतरें जाऊं. सेवेची उमेद नाहीं सीमा जाली. माहाराजांस विनंतीपत्र पो आहे. दीनबंधू यैसें बिरूद माहाराजांचें; यैसें असोन कोलापूरचे राजे याजवर हवाला घालीत आहेत. तरी राजे लोक थोर; परंतु त्यांचे हातीं काहीं नाहीं. बाईसाहेब व यादव करितील तें होईल. दया करणें हे विनंतीपर. हुजुल.

+ पुढील मजकूर लेखकाचे हातचा आहे. १ व्याज.

(10) Bhagwantrao Amatya requests Vaidya Brothers to pay money for son's marriage and to excuse his absence for some marriage ceremony at Vaidya's, owing to poverty. He says that the Kolhapur administration is run by the queen and Arjoji Yadav and not by the King.

छ २५ मोहरम
No. 11 श्री माघ वद्य १२।१६६७
फेब्रुआरी ६,१७४६

आज्ञापत्र राजश्री पंत राजाज्ञा ता। केशव मोधी सुा।सीत आर्बैनबा। देणें बा। लग्न खर्च सौा. गजराबाई देणें सिधा लोक दिा। राजश्री पंत आमात्य निा। करवीर आा। येकून बा।

१ सिवाजीपंत कारकून	१ ब्राह्मण
१ देवजी पवार	१ बावाजी गायकवाड
१ हिरोजी सावंत	१ महादजी मालुसरा
१ सिदू सूर्यवंसी	१ भिवाजी आबरो
१ धोंडजी जाधव	१ मोदी तांबोळी
१ महंमद खासदार	
—	—
६	५

११

येकून अकरा आसामी येकून दुरोजा आा। २२ बावीस असामीचा शिरस्ता
+
प्रमाणें देणें छ २५ माहे मोहरम पा। हुजर रुजू.
बार सुरू सुद बार

(11) This letter gives the approximate date of the marriage of Gajarabai, the daughter of Queen Sakawarbai with Malharrao Bande.

No. 12 श्री फा. १६६७
मार्च १७४६

राजश्री बाळंभट (व) विश्वनाथ भट वैद्य गोसावी यासी

छ अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्य स्नो प्रतापजी सोमवंसी दंडवत. विनंती उपरी. येथील कुशल जाणौन स्वकीये लिहिणें विशेष. आपण पत्र पाठविलें तें पावलें. पावोन वर्तमान कळों आलें. कितेक सिंध्याचा मजकूर लिहिला तोहि कळला. आज लस्कराहूनही जासूद आले, त्यांनीं सिंदियाचें वर्तमान तपसिलें सांगितलें कीं, कोन्ही त्यास पुढें बोलाऊ पाठविले नवते. इमान प्रमान कांहीं दिल्हा नाहीं. आपले खुशीनें भेटावयास आला. आठ पंधरा दिवस लस्करांत राहिले, आण येथें यांजपासीं राहून चोर राऊत दाहा पंधरा जण जागिराच्या ठाणियांत येऊन चोर बातमीनें आमचे लष्करचे कहीं गेली म्हणजे राजांत येऊन रोज पाच सात घोडीं चांगलीं नेत. असें पंधरा दिवस नित्य जालें. तेव्हां चिरंजीवानें चोर बातमीस आपले दोनचार राऊत पाठविले. तो आठजण राऊतांनीं आठ घोडीं आमचे लस्करचीं घेऊन ठाणियास चालले. तेव्हा आमच्या राऊतांनीं धरून आणलें. कोन्हाचे काय सांगेनात. तेव्हां दबाऊन डोकीं मारावीं येसें जालें. तेव्हां मालजी सिंदीयाचें नांव घेतलें. तेव्हां लोकांनीं गवगवा केला. घोडीं सिंदीयाचे जिमेस पाऊणसे लागले. तेव्हां सिंदीयाचीं पाऊणसे घोडीं घेऊन लोकांचीं दिल्हीं. तेव्हां मालजी सिंदे यांणीं आपले जागिरीचे ठाणियास माणसें पाठवून पाऊणसे घोडीं आमचीं नेलीं ते आणून दिल्ही. ते आमच्यानीं लोकाचीं जायाचीं त्यास दिल्हीं. यांचीं घोडीं पाऊणसें लोकाचे येथें होतीं तें आणून मालजी सिंदे यांस दिल्हीं. आतां समागमें मालजी सिंदे आहेत, चिरंजिवानेंहि वस्त्रेंपात्रें देऊन बाार आहेत आण तेथें लबाडी लिहिली कीं, कैदेंत ठेविलें. दोनच्यारसें घोडीं लुटलीं तर ह्या गोष्टी खऱ्या नाहीं. ह्याच गोष्टी सर्वांनीं खऱ्या मानून हजार सा मसाला केला. जेजालबारदार पाठविले तर बरें. धणी समर्थ आहेत. हकनहक इनसाप मनास न आणितां करावे, तुम्ही मसाले करूं ध्यावे येसें नाहीं. बरें, जें होणें तें दरबारींच होईल. सा लाख रु. कर्ज करून फौज मातबर धरून बीडावर गेले. त्यासी अद्याप तहरह कांहीं जाला नाहीं. सुलतानजी निंबाळकर व चिरंजीव नडसी पावतें जात आहेत. किंचित त्याच्या याच्या लोकाची झटपट झाली, त्यासी निंबाळकराची चौदा घोडीं आणलीं. बारा घोडीं आमची गेलीं. पुधें मातबर होणार आहे. येजातीचें वर्तमान आहे. तुम्ही लिहिलें कीं, स्वामी रागास आले, म्हणोन लिहिलें. तर स्वामी धणी समर्थ आहेत स्वामी संतुष्ट करावयासी.

(12) This is an account given by Pratapji Somavansi of the enemical relations beaween him and Malaji Shinde. It seems there was some fight between them near Beed. Sulatanji Nimbalkar and his son were prepared to encounter any friction.

No. 13 श्री फाल्गुन व० ५।१६६७
मार्च १,१७४६

बंधुवर्ग शिरोमणी राजमान्य राजश्री बाळंभट तात्या राजश्री विश्वनाथभट दादा स्वामीचे सेवेसी.

विनंती. सेवक नारो रघुनाथ थोरात सां नमस्कार विनंती ता फाल्गुन वदी ५ जाणून स्वक्षेमलेखन केलें पाहिजे विशेष. आमचें वर्तमान तो आपण परस्परें ऐकिलेंच असेल. आम्हीं लिहावें तरी कोण तो संतोष ? परंतु हाली वेदमूर्ति रा केसभट खाले आले, यांणीं सांगितलें कीं, आपण कोकणात बावडे घाटें येणार, ऐसीयासी आमचा सर्वस्वापार तेथूनच जाला आहे. ज्यांणीं वाणियाची मुली चोरून नेली यांणींच आम्हांस दगा दिला. वे चोर त्यांचेच निसबतीचे, हा निश्चय खराच. बरें, आमच्या अद्रस्टानसार स्वामीचें जाणें त्या मार्गें जालें तर बरेंच जालें. नाहीं तर, आपणांकडून मुदाम माणूस पत्रें देऊन रा बाजीरायाकडे पाठवावीं कीं, ज्यांणीं वाणियाची मूल चोरून नेली, त्यांनींच आमचा भाऊ पावसेकडून येत होता त्यास सा माणसांस नागवून नवसे रुपयांचें वित नेलें, तें आमचें पाठवून देणें, म्हणून आपले विचारें होईल. रा स्वामीचेंही पत्र गेलें तरी कांहीं लाग लागेल. रोख रुपये ३१८८— याखेरीज वित नगनगोटी वस्त्रपात्र सासे रुपयाचा ऐवज गेला आहे. मी भेटीस यावें तरी स्वामीस तोंड दाखवत नाहीं. बरें, आपण पुरातन स्वामीचा आहे येत्न होईल तरी केला पाहिजे. वाणियाची मुली नेली होती, तिचे मावळे तेथें होते, त्यांनीं ओळखिली. मागाहून ही लाग गेला. ती सोडवून आणिली. ऐसा विचार आहे. ऐवज आला, तरी खर्चे स्वामीस देऊं, आंतर होणार नाहीं. देहभान गेलें आहे, याचा परिहार आपण करतील. बहुत काय लिहूं लोभ कीजे हे विनंती.

हो रा रामचंद्रपंत दाजीस सा नमस्कार. लिा परेसोन आमचें बरें होईल ते गोष्ट कीजे. हे विनंती.

दोघांमध्यें सोवळें एकही नाहीं. अनकूल पडेल तरी सोवळें नवें अगर जुनें पाठविलें पाहिजे. मार्ग लक्षित असे, हे विनंती.

(13) Naro Raghunath Thorat writes To Vaidya Brothers to help him to recover the money and other luggage which he lost in theft, when his brother was coming from upcountry through Pawar. The same theives had taken away the merchant's girl. He requested Karkare to send a holy cloth old or new, to wear.

No. 14 श्री फाल्गुन वा ७।१६६७
मार्च ३,१७४६

श्रीमंत राजश्री **बाळंभट** व **विश्वनाथ भट वैद्य** स्वामीचे सेवेसी.

सेवक **नारो अनंत गद्रे** कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता फाल्गुन वद्य सप्तमी मुकाम **राहाटगांव** जाणून स्वकीये लेखन करावयासी आज्ञा केली पाहिजे. विशेष स्वामीकडे पाचसात पत्रें पाठविलीं; परंतु येकही पत्राचें उतर न आलें तर येसें न कीजे विषश. या प्रांतीचें वर्तमान तर श्रीमंत राजश्री **रघोजी** बावा **माहुरावरी** आहेत **मोंगलांचा** यांचा सौख्य जाहला. दाहावीस लाख रुा **मोंगलानें** यांजपासून घेतले. येणें प्रो तह जाहला आहे, परंतु उभयतां फोजा अद्याप **माहुरींच** आहेत. दोचो रोजांत कूच होणार आहेत. वरकड आपलें कामकाज तर आम्ही लस्करांत गेलों होता. राजश्री **हौसपूर गोसावी** याची चिठी राजश्री **सिवाजी दादाजी**-वर पंचविस हजार रुा घेतली आहे. चिठी रा **सिवाजीपंतास** दाखविली त्यास ते लस्करांत गेले आहेत. ते लस्करांतून आले म्हणजे रुा त्याजपासून घेऊं. रा **रामाजी गिरधर** याजकडील प्रस्तुत पेसा येत नाहीं. मौजे **राहाटगांव** येथील चुकोती सालमजकूर कुलबाब कुलकानू राजश्री **कृष्णाजी गोविंद** यांनीं रुपये १५०० पंधरासे करार केले. आ(ता)त्याजपैकीं पेसजी वसूल ता **जबापा** रुा सातसे व हलीं येका महिनेयाचा निशा करून घेतला आहे रुा चारशेयाचा. बाकी चारसे बाकी राहिले ते उगवतील तेव्हा खरें. यंदा उगवत नाहीं स्वामींस कळावें म्हणोन लिहिलें आहे. आम्हांकडील वर्तमान येथास्थित असे, ल्याहावें येसें नाहीं. भेटी जाहल्यावरी सविस्तर वृत सेवेसी निवेदन करून. प्रस्तुत दोन गोष्टी प्रतिकूल आहेत. आपलें आगमन या प्रांतास कितीका दिवशीं होईल तें लिहिलें पाहिजे. आम्ही पुढें येथें काय करावें. कामकाज तो हा काळपर्यंत प्रथम दिवसच आहे हें वर्तमान कोठपर्यंत स्वामीस ल्याहावें ! वारंवार पर्याय ल्याहावा यांत उतम नाहीं. इकडील वर्तमान राजश्री **गोपाळपंत** मुखवचनें सांगतां कळों येईल. बहुत काये लिहिणें लोभ असो दीजे हे विनंती.

राजश्री **रामचंद्रपंत** स्वामीस साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील वर्तमान भटजींस लिहिलें आहे. त्यावरून कळों येईल. आम्ही या प्रांतास आलिया ता कोंकणचें वर्तमान कळत नाहीं. याजकरितां चितास समाधान नाहीं. तर कृपा करून **कोंकणचें** वर्तमान मनास आणून सविस्तर लिहिलें पाहिजे. उत्तर कळीत आहों. अनमान न करिता उत्तर पाठविलें पाहिजे. बहुत काये लिहिणें. लोभ असो दीजे हे विनंती.

(14) Naro Anant Gadre writes to Vaidya Brothers from Rahatgaon the whereabouts and intended movements of Raghuji Bhosle. Raghuji was at Mahur and made a treaty with Naizam in which he was to get Rs. ten or twenty lacs from Raghuji. The writer has also stated the account of the money dealings with Hansapuri Gosavi, Shiwaji Dadaji, Ramaji Girdhar and Krishnaji Govind. He wanted to know when Vishwanathbhat would go to Berar and also the safety of his men living in Konkan, early.

No. 15

१६ जाखर ते ३० सफर
आषाढ व. ४।१६६७ ते चैत्र शु. १।१६६८.
जुलै ६, १७४५ ते मार्च १२,१७४६
शबती सुा सीत

स्वारी **गोवळकोट**
मा **गोपाळराव**
खर्च निा **दामाजी प्रभू**
खासा सरदार
इा छ १६ माहे जमादिलाखर ताा छ ३० माहे सफर येकंदर
माहे कबज रुपये
६।= इा छ. १६ जमादिलाखर ताा छ २९ रजब दरमाहा रु. ४।॰ प्राॉ

३१॥॰ इा छ १ शाबान ताा छ ३० सफर दरमाहे रुा ४॥॰ प्राॉ

३७॥=

खर्च

		रुपये
४ माहे रजब	७ माहे रमजान छ ५	५ छ १८ जिलकाद
४॥॰ माहे शाबान	४ छ १७ सवाल	२॥= छ २४ जिल्हेज
४ छ. १० मोहरम	११	७॥=
१२॥		३१।=
		४ माहे सफर
		३५।=
		२ माहे जाखर
		३७।=

(15) This is an account of expenses incurred by Vishwanathbhat Vaidya when he had been at Govalkot.

No. 16 श्री १० रबिलावल चै. शु. ११।१६६८ मार्च २२,१७४६

प्रतापजीचा शिक्का अष्टकोनी व
मोर्तब षट्कोनी
तिहेरी

राजश्री **बाळंभट** व **विश्वनाथभट** गोसावी यांसी.

छ अखंडितलक्ष्मी आलंकृत राजमान्ये श्री **प्रतापजी सोमवंसी** दंडवत. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीये लेखन केलें पाहिजे. विशेष. बहुत दिवस जाले. आपलें पत्र येत नाहीं तर श्रेहास उचित नाहीं. आपण तेथें होतों तोपरियेंत तुमच्या आमच्या मायेंत अंतर पडलें नाहीं. सांप्रत **चिरंजीवही** भेटोन गेले. तेव्हांही त्यांनीं कांहीं तुमचा आंतरा मजकूर सांगितला नाहीं. येसें असतां तुमचें पत्र येत नाहीं. याजवरून अपूर्व दिसोन आलें. तर येसें न करणें. चिरंजीवाचें वर्तमान तर तपसिलें राजश्री **बाबुराव** यांनीं लिहिलें आहे. **वनजरी** यानीं **सिरपूर, मेहकर** प्रातें धामधूम केली, येक दो गावचे पाटील मारिले. यास्तव **चिरंजीव वनजारी** यांच्या गांवास जाऊन मोरचे लावले. एक गढी घेतली. दुसरी घ्यावी तों राजश्री **रघोजी भोसले** यांजकडील सरदार पांचसात हजार फौजेनसी होती, त्यांणीं भेटीचा मजकूर केला. चिरंजीवांचा त्यांच्या(सी) [1]ध्यात जाला. येसें असोन विश्वासघात करून आठा कोसांवर येऊन राहिले. पाहाटे।दोन घटका रात्र तो येऊन बुणगीयावर घातले. चिरंजीव लोकांसुधा मोरच्यावर होते. सडे फौज नसी **डाणेगांव** प्रां **मेहकर** येथें आले. आपणास कळावें, येसा विचार जाला. येसीयासि तुम्ही दरबारी वकील आहांत. प्रसंग साहित्याचा हाच आहे. तुम्ही तो मागेंही साहित्यास चुकला नाहीं. आण आताहि चुकणार नाहीं. आपली निष्ठा आहे. आपणही सत्वरच दरबारांस राजश्री **बाबुराऊ** येसें येतों. तुमचा कितेक अर्थ असल, तो तुमच्या आमच्या विचारें होईल. संवशय चितांत तिळमात्र न अ(ण)णें. आमची ममता तुमचे ठायीं आहे नाहीं, हें भेटीअंतीं कळेल. रा छ १० रावल, बहुत काये लिहिणें. लोभ असो दीजे. हे विनंती. मोर्तब सुद.

(Margin seal: श्री मार्त डचरणी तत्पर संताजी सुत प्रतापजी सोमवंसि निरंतर)

---

१ ध्यात = शब्द

(16) Pratapji Somavansi, a son of Santaji and an elder brother of Appaji, writes from Berar the account of the disturbances created by Vanjari at Sirpur in Mehekar district. Appaji bawa, his younger brother, on knowing that Vanjaris killed the patils of some villages, went to the villages of Vanjaris and captured the fortified wall of one village. He intended to invade other Vanjari village and put them to great loss, but in the meanwhile, Raghuji Bhosle's sardars came there with 5 or 6 thousand soldiers and gave him an interview and made a contract that no further attacks should be made on the Vanjaris. But they did quite against what was settled and brought Appaji into trouble. Pratapji therefore, requested Vaidya Brothers to help Appaji in this difficult condition.

No. 17 श्री चैत्र शु. ११।१६६८
मार्च २२,१७४६

श्रीमंत राजमान्ये राजश्री **बाळंभट** व तथा राजश्री **विश्वनाथभट वैद्य** स्वामीचे शेवेसी.

सेवक **बाबुराव रघुनाथ** सां नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वामींनीं आपलें क्षेम लिहीत गेलें पाहिजे. विशेष. स्वामीस दोन तीन पत्रें पाठविलीं. त्याचें उत्तर वरच्यावर आलीं. **गोलकोटास** गला होता म्हणोन येकिलें. येसी यासी आमचें वर्तमान तर येजमान आपण. **भाळवणीहून** गावापावेतों आलों. राजश्री **आपाजी बावा** घारीस गेले. **सिरपूर मेहकर** पावेतों गेले. मेहकर प्रगणियाचे दोन गाऊ **वंजरी** यांनीं लुटले. दोही गावचे पाटील **वनजेरी** यांणीं मारले. यास्तव येजमान **वनजरी** यांच्या गांवास जाऊन मोरचे लावले. येक गढी घेतली. येक घ्यावी तो राजश्री **रघोजी भोसले** यांजकडील सरदार पाच सात हजार फौज होती, त्याचें अनुसंधान भेटीचें आलें. यास्तव येजमानाचा त्यांचा सिधांत भेटीचा जाला. आठा कोसावर येऊन राहिले. येजमान मोरच्यावर फौजनसी होते. पहाटे फौजेनें येऊन बुणग्यावर घातले. सड्या फौजेनसी येजमान **डोणगाऊ प्रा मेहकर** येथें येऊन राहले. ये जातीचें वर्तमान आलें. येसी यास आपण **सातारियास** आलों, ते समई तुमची आमची उभयेतांचीं कितेक प्रकारें बोलणीं जालीं. खासगत देणियाचेंही बोलणें जालें. त्याप्रमाणें निमे येवज तुम्हांस पाठविला. तुम्हांसी येजमा-

भाचा दुसरा अर्थ नाहीं, हें निश्चा आहे. मर्वेच गोष्टी मानल्या. त्या चितांत न आणें. दोमहिनिया येजमान आपण आलियावर तुमच्या त्यांच्या पूर्वी चालत होत्या प्रमाणें चालतील चिंता नाहीं. परंतु ये समई हें सविस्तर वर्तमान स्वामीस व वाडियात निवेदन करून तुम्ही आपलीं पत्रें येजमानास सविस्तर लिहिणें. ये समई तुम्ही साहित्या अंतराये येकरूप न करणें. साहित्याचा समय हाच आहे. येसाच प्रसंग यासीही राहणार नाहीं. आपण तुम्हांस लेहूं, तें तुमच्या प्रतियास मागेंही आलें आहे. आण पुढेंही येईल. तर चित्तांत तिलमात्र कांहीं न आणतां वकिलीचा जाब करणें. केवळ रघूजी बावांचीच वकिली कराल तर न करणें. पुर्वेत विचार आहे तोच चितांत आणून त्याप्रमाणें जाबसालास न चुकणें. दो महिनियानंतर येजमान आलियावर सांगाल त्याप्रमाणें विल्हे लागेल. पत्राचें उत्तर सविस्तर लिहिणें. बहुत काये लिहिणें लोभ असो दीजे हे विा.

राजश्री रामचंद्रपंत स्वामीस सां नमस्कार. येजमानास पत्र लिहिलें आहे. समयें हाच साहित्याचा आहे. तर उत्तर सत्वर पाठवणें. सैदूजवळ सुपारी बरला चांगली रु. १ येकाची पाठवणें. पैका पारवता करून बहुत काये लिहिणें हे विनंति.

(17) This letter written by Baburao Raghunath to Vaidya Brothers contains the same matter written by Pratapji Somavansi in his letter No. 16 of the same date. He also requests Vaidya Brothers to be of help to Appaji Somavansi at this critical time.

No. 18 श्री

१७ रावल
चैत्र व ४।१६६८
मार्च २९,१७४६

तुळोजीचा शिक्का व
मोर्तब अष्टकोनी
दुहेरी

पुरवणी राजश्री विश्वनाथभट वैद्य गोसावी यासी.

विनति उपरी. कर्नाटक प्रांतीची मामलत विले लागत होती, त्यास राजश्री देवरायांनीं राजश्री जानोजीराव निंबाळकर यांसी पत्र पाठविलें कीं, राजश्री स्वामींचे दबरो मामलत विलेस लाऊन देऊं त्यावरून मारनिलेकडील वकील सातारा गेले आहेत. पूर्वी देवडीकडील वकील,नवाबाकडे येऊन बोलीचाली करीत होते, त्यामुळें आजिपर्यंत बले आतां देवराव राजकारण करितात. मोमलाई